

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA PODNIKATELSKÁ

FACULTY OF BUSINESS AND MANAGEMENT

ÚSTAV EKONOMIKY

INSTITUTE OF ECONOMICS

**HODNOCENÍ VÝVOJE MAKROEKONOMICKÝCH
UKAZATELŮ ČESKÉ REPUBLIKY A ŠVÉDSKA**

EVALUATION OF THE DEVELOPMENT OF MACROECONOMIC INDICATORS OF THE CZECH REPUBLIC
AND SWEDEN

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Hana Heřmánková

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

Ing. Nina Bočková, Ph.D.

BRNO 2021

Zadání bakalářské práce

Ústav: Ústav ekonomiky
Studentka: **Hana Heřmánková**
Studijní program: Ekonomika podniku
Studijní obor: bez specializace
Vedoucí práce: **Ing. Nina Bočková, Ph.D.**
Akademický rok: 2020/21

Ředitel ústavu Vám v souladu se zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a se Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně zadává bakalářskou práci s názvem:

Hodnocení vývoje makroekonomických ukazatelů České republiky a Švédska

Charakteristika problematiky úkolu:

Úvod

Cíle práce a vymezení problému

Teoretická východiska práce, vymezení pojmu hospodářská politika

Analýza problému, současná situace

Provedení vlastní komparace vybraných makroekonomických ukazatelů

Závěr

Seznam použité literatury

Přílohy

Cíle, kterých má být dosaženo:

Cílem bakalářské práce je zachytit a posoudit vývoj konkrétních makroekonomických ukazatelů České republiky a Švédska za období 2009 až 2019 a následně provést komparaci výsledků s průměrem EU. Dílčím cílem je provést analýzu vybraných makroekonomických ukazatelů, na jejímž základě bude posuzován vývoj ukazatelů.

Základní literární prameny:

BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Dana STARÁ. Makroekonomie - teorie a praxe. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.

FUCHS, Kamil a Pavel TULEJA. Základy ekonomie. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2005. ISBN isbn80-86119-94-7.

KLIKOVÁ, Christiana a kol. Hospodářská a sociální politika. 5. vyd. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. 388 s. ISBN 978-80-87291-23-8.

SLANÝ, Antonín. Makroekonomická analýza a hospodářská politika. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-738-3.

VLČEK, Josef. Makroekonomie a ekonomická analýza. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 231 s. ISBN 978-80-7552-794-3.

Termín odevzdání bakalářské práce je stanoven časovým plánem akademického roku 2020/21

V Brně dne 28.2.2021

L. S.

prof. Ing. Tomáš Meluzín, Ph.D.
ředitel

doc. Ing. Vojtěch Bartoš, Ph.D.
děkan

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na komparaci vývoje vybraných makroekonomických ukazatelů v České republice a ve Švédsku v určitém časovém období. Teoretická část obsahuje základní informace, které se týkají hospodářské politiky a makroekonomických ukazatelů. Na základě zjištěných dat je v praktické části provedena vlastní komparace vybraných makroekonomických ukazatelů a hodnocení nastavení podnikatelského prostředí v jednotlivých státech.

Abstract

The bachelor thesis focuses on the development of a comparison of selected macroeconomic indicators in the Czech Republic and Sweden in a certain period of time. The theoretical part contains basic information related to economic policy and macroeconomic indicators. On the basis of the processed data, the practical part is a comparison of selected macroeconomic indicators and evaluation of the business environment in individual states.

Klíčová slova

Česká republika, Švédsko, hospodářská politika, makroekonomické ukazatele, podnikatelské prostředí, komparace

Keywords

Czech republic, Sweden, economic policy, macroeconomics indicators, bussines environment, comparation

Bibliografická citace práce dle ČSN ISO 690

HEŘMÁNKOVÁ, Hana. *Hodnocení vývoje makroekonomických ukazatelů České republiky a Švédska*. Brno, 2021. Dostupné také z: <https://www.vutbr.cz/studenti/zav-prace/detail/134999>.
Bakalářská práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská, Ústav ekonomiky.
Vedoucí práce Nina Bočková.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracovala jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem ve své práci neporušila autorská práva (ve smyslu Zákona č. 121/200 Sb., o právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským).

V Kochánově dne 14. května 2021

.....

podpis studentky

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala především Ing. Nině Bočkové, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, ochotu a odborné rady při psaní. Velké poděkování patří také mojí nejbližší rodině za podporu po celou dobu studia.

OBSAH

ÚVOD	10
CÍLE PRÁCE A VYMEZENÍ PROBLÉMU	11
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA	12
1.1 Hospodářská politika	12
1.1.1 Cíle hospodářské politiky	13
1.1.2 Nástroje hospodářské politiky	16
1.1.3 Nositelé hospodářské politiky	17
1.2 Makroekonomický přehled.....	18
1.2.1 Nezaměstnanost.....	20
1.2.2 Hrubý domácí produkt.....	22
1.2.3 Inflace	24
1.2.4 Platební bilance	25
1.2.5 Magický čtyřúhelník.....	26
1.3 Způsoby měření v rámci Eurostatu	28
2 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU.....	30
2.1 Charakteristika porovnávaných zemí	30
2.1.1 Česká republika	30
2.1.2 Česká republika a vstup do EU	30
2.1.3 Švédsko	31
2.1.4 Švédsko a vstup do EU.....	32
2.2 Evropská unie a hospodářská politika	32
2.2.1 Strategie Evropa 2020	33
3 KOMPARACE MAKROEKONOMICKÝCH UKAZATELŮ	34
3.1 Základní informace k rozboru dat	34
3.2 Komparace nezaměstnanosti	35
3.3 Komparace HDP.....	40
3.4 Komparace míry inflace	47

3.5	Komparace platební bilance	49
3.6	Export a import zboží a služeb	50
3.7	Aplikace magického čtyřúhelníku	53
3.8	Komparace nastavení podnikatelského prostředí	57
3.8.1	Strategie zlepšení podnikatelského prostředí v ČR	59
3.8.2	Vývoj počtu malých a středních podniků v České republice a Švédsku..	60
ZÁVĚR.....		62
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ		65
SEZNAM TABULEK		68
SEZNAM GRAFŮ.....		69
SEZNAM OBRÁZKŮ.....		70

ÚVOD

Česká republika i Švédsko jsou členskými státy Evropské unie. Ani jeden z nich se však nepodílel na jejím vzniku. Členské státy se z nich staly až o několik let později. Švédsko bylo ještě před vstupem EU členem Evropského sdružení obchodu (ESVO). Postupem času se ukázalo, že je výhodnější a úspěšnější nadnárodní pojetí integrace. Mnoho států tak přešlo z ESVO právě do Evropské unie – Švédsko se do Unie připojilo v roce 1995. Naopak Česká republika, před svým vznikem ještě Československo, řídila v druhé polovině 20.století svoji ekonomiku centrálně. Právě na rozdíl od zemí ESVO, které zastávaly tržní způsob ekonomiky. Pro Sametové revoluci v roce 1989 se začalo Československo (následně i Česká republika) v důsledku společenských a politických změn snažit o začlenění do západoevropských politicko-ekonomických struktur. To se podařilo v roce 2004, kdy se Česká republika stala členem Evropské unie.

Členské státy Evropské unie tvoří jeden ekonomický blok. Mezi zeměmi však existují rozdíly. Z tohoto důvodu lze Evropskou unii charakterizovat jako heterogenní a integrační uskupení. V poslední době se hodně diskutuje o odlišnosti zemí v souvislosti s přijetím eura jako jednotné měny. Ani Česká republika ani Švédsko zatím tuto měnu nepřijaly.

Bakalářská práce je rozdělena do tří částí. První část se věnuje vysvětlení základních pojmů z hospodářské politiky a teoretickému popisu makroekonomických ukazatelů. Druhá analyzuje současný stav v porovnávaných zemích Poslední, třetí část, je zaměřena na komparaci makroekonomických ukazatelů a posuzuje jejich vývoj ve sledovaném období.

Cíle práce a vymezení problému

Cílem této bakalářské práce je zachytit a posoudit vývoj konkrétních makroekonomických ukazatelů České republiky a Švédska za období 2009 až 2019.

Vzhledem k tomu, že jsou oba státy členy Evropské unie, budou komparovány makroekonomické ukazatele těchto zemí i v rámci jejich postavení právě v Evropské unii, resp. 27 států EU. V souvislosti s vazbou na podnikatelskou sféru bude pomocí komparace nastavení podnikatelského prostředí jednotlivých států posouzen dopad hospodářské politiky právě na podnikatelské prostředí v obou státech a představena strategie pro rozvoj malých a středních podniků v České republice.

K naplnění hlavního cíle budou použita data z Evropského statistického úřadu Eurostat, publikovaná data českého statistického úřadu a data ze švédských statistik. Používanými metodami budou například metoda komparace, analýzy nebo metoda modelování.

Ke komparaci bylo zvoleno Švédsko především z toho důvodu, že se, co se týče počtu obyvatel, velmi podobá České republice a stejně tak nemá jednotnou měnu.

Teoretická část je zaměřena na základní pojmy z okruhu hospodářské politiky, jsou popsány její cíle, nositele a nástroje. Poté jsou v této části popsány vybrané makroekonomické ukazatele a magický čtyřúhelník, který s ukazateli úzce souvisí. Poslední část teorie se zaměřuje na evropský statistický úřad Eurostat, který je hlavním zdrojem pro čerpání dat v analytické části, a definici základních pojmů, které jsou důležité pro zkoumání makroekonomických ukazatelů.

Analytická část obsahuje stručný popis a historii porovnávaných států a jejich vztah k Evropské unii.

Následuje poslední kapitola, která je zaměřena na vlastní komparaci vybraných makroekonomických ukazatelů v období 2009-2019 – konkrétně to jsou míra nezaměstnanosti, HDP, míra inflace a platební bilance komparovaných států. Makroekonomické ukazatele jsou vyznačeny graficky a následně popsány. Součástí komparace je aplikace zjištěných dat do magického čtyřúhelníku. V poslední části komparace je porovnáno nastavení podnikatelského prostředí jak v České republice, tak i ve Švédsku, a vývoj počtu podniků ve sledovaném období.

1 Teoretická východiska

Teoretická část je rozdělena do tří částí. První část práce má za cíl objasnit pojem hospodářská politika, dále vysvětlit její základní cíle, nástroje a nositele.

Druhá část popisuje definici základních makroekonomických ukazatelů, ty nejzákladnější ukazatele jsou pak podrobněji rozebrány.

Ve třetí části jsou popsány způsoby, kterými Eurostat měří makroekonomické ukazatele a základní pojmy potřebné ke komparaci.

1.1 Hospodářská politika

Definovat pojem hospodářská politika není vůbec tak jednoznačné, jak se může na první pohled zdát. Laickým způsobem lze říct, že hospodářská politika je plán, a především přístup státu, podle kterého hospodaří se svým rozpočtem.

Podle Klikové, 2006, lze pojem hospodářská politika vnímat dvěma různými způsoby.

První možností, jak můžeme hospodářskou politiku chápat, je chápat ji jako přístup státu k ekonomice své země. V tomto případě chápeme pojem „stát“ velmi široce a zahrnujeme pod něj nejen vládu a centrální banku, ale také další instituce s rozhodovací pravomocí. V obecném pojetí nemůžeme brát pojem hospodářská politika samoučelně, protože se vždy jedná o záměrnou, praktickou činnost státu. Vláda navrhuje státní rozpočet a předkládá ho parlamentu ke schválení; centrální banka může upravovat základní úrokové sazby na základě inflace.

Ve druhém případě vnímání pojmu spočívá v pojetí hospodářské politiky jako teoretické disciplíny. Teoretická hospodářská politika je zaměřena na analýzu probíhajících jevů, po kterých následují návrhy opatření na jejich řešení pomocí konkrétních nástrojů. O tom, které nástroje budou kdy a jak použity, rozhoduje teoretické zázemí, ze kterého stát čerpá. Jestliže dojde například k deficitu veřejných financí, můžeme schodek anulovat dvěma možnými způsoby, a to buď snížením veřejných rozpočtů nebo zvýšením daní.

Teorie hospodářské politiky vychází především z makroekonomie. Střetává se tu ale hned několik vědních disciplín najednou, například právo, politika či politologie nebo veřejná správa. Dvěma hlavními disciplínami v hospodářské politice jsou podle názvu hospodářství (ekonomie) a politologie. Z hlediska hospodářství jsou zkoumány ekonomické subjekty (firmy, domácnosti, jednotlivci) a realizace jejich zájmů. Z hlediska politologie je vytvářen a ucelován hospodářsko-politický systém. Souvislost mezi těmito dvěma disciplínami je prokazatelná už u historie, ačkoliv je to disciplína poměrně mladá. Začala se formovat až po 2. světové válce.

Podmínky, ze kterých se teorie hospodářské politiky rozvíjela, ovlivnily vznik jejích dvou hlavních proudů: Obecně to podle Klikové a Kotlána (2019, s.11,12) jsou

- anglo-americký proud, který chápe hospodářskou politiku především jako krátkodobou konjunkturální politiku; hlavním představitelem byl John Maynard Keynes

Hlavními cíli jsou stabilita cen, měny a zaměstnanosti. Pro vznik tohoto proudu měl velký význam stav amerického hospodářství ve 30. letech 20. století.

- kontinentální proud, který vnímá hospodářskou politiku jako konstitutivní systémostvornou činnost státu. Za hlavní reprezentanty tohoto proudu jsou považováni Walter Eucken a Ludwig Erhard

Hlavním cílem tohoto proudu je vytvoření takového mechanismus fungování ekonomiky, aby bylo vyžadováno co nejméně zásahu státu do běžného chodu ekonomiky. Pro kontinentální proud měla velký význam zejména poválečná obnova Německa (Kasan, Žák, 1991).

1.1.1 Cíle hospodářské politiky

Podle (Žáka, 2006) má hospodářská politika státu za hlavní cíl především zajistit podmínky pro to, aby byla ekonomika stabilní a progresivně rostla. Z toho plyne, že ekonomické cíle jsou ve vzájemné interakci s ostatními celospolečenskými makroekonomickými cíli. Pokud nastane hospodářský růst, povede to přímo úměrně ke zvýšení životní úrovně a občané budou důvěřovat stávajícímu politickému systému a podporovat ho, stejně tak i demokracii. Pokud naopak dojde k hospodářskému poklesu a následné možné krizi, může to přivést k moci totalitní strany Vyspělá ekonomika je základní předpoklad pro naplnění obecné společenské hodnoty a dobře fungující ekonomika je zásadní pro dosažení celospolečenských cílů.

Obecně je za cíl hospodářské politiky považován stav, kterého chceme docílit a je pro nás přívětivý. Většina států se ve své hospodářské politice nesnaží o dosažení pouze jednoho cíle, ale požaduje dosažení několika různých cílů. Tyto cíle řadíme do tří hierarchicky uspořádaných bodů.

Hlavním cílem států je podle hierarchického uspořádání maximalizace společenského blahobytu. K tomuto cíli směřuje úsilí většina států a ekonomický systém. Tento cíl je však velice obecný a pro jeho konkrétní upřesnění se uvádí další cíle, které jsou na nižší úrovni.

Mezi další cíle patří:

- základní společenské cíle (hodnoty)

- tradiční ekonomické cíle

Základní společenské cíle (hodnoty) vychází z kultury, zvyků a tradic země. Patří sem základní společenské hodnoty. Jsou to zejména:

- svoboda – podle Russela (1965) můžeme svobodu definovat jako „nepřítomnost překážek, která dovoluje realizovat přání“. Není možné brát však tuto definici doslovně, protože i jednotlivá přání se mohou navzájem vylučovat. Je tedy třeba dodržovat hranice svobody, abychom na svobodě neomezovali i ostatní jedince.
- spravedlnost – představuje stejná práva pro všechny, rozdělení výsledků podle zásluh a potřeb.
- jistota – „absence strachu o svobodu“, přesvědčení občanů o zajištění svobody
- pokrok – změna kupředu k něčemu lepšímu s pozitivním dopadem pro společnost, která vede ke zvýšení úrovně ve společnosti. Pomocí pokroku se můžeme přiblížit dosažení stanovených cílů, zároveň lze díky němu inovovat a tím také zvýšit konkurenceschopnost společnosti.
- nezávislost – představuje možnost rozhodovat se a nést zodpovědnost za sebe sama a za své činy
- demokracie – politický proces, při kterém se prosazují základní společenské cíle, demokracie se buduje politickým volebním právem
- racionalita – je postavená na základě rozumu a logiky, na jejímž základě se rozhodujeme

Tradiční ekonomické cíle jsou prostředky k dosažení výše uvedených cílů. Jejich smyslem je zajištění růstu ekonomiky a udržení hospodářské stability. Dosažení těchto cílů má za výsledek makroekonomickou rovnováhu. Většina vyvinutých ekonomik využívá 4 hlavní makroekonomické cíle:

- **platební bilance** – jedná se o bilanci veškerých peněžních i reálných toků mezi domácí ekonomikou a ekonomikou ostatních zemí za určité období. Tím je nejčastěji rok. (Kliková, Kotlán, 2019, str. 60). Platební bilance má za cíl udržovat stabilní měnový kurz a dosáhnout rovnováhy v zahraničně-obchodních vztazích.
- **nízká nezaměstnanost** – nebo také vysoká zaměstnanost. Nezaměstnanost můžeme vysvětlit jako stav, kdy část pracovního potenciálu nepracuje. Za nezaměstnaného je považován takový člověk, který práci nemá, ale práci hledá, není práce neschopný a usiluje o to, aby nějakou práci získal. Nezaměstnanost lze vyjádřit dvěma ukazateli. Těmi jsou *obecná míra nezaměstnanosti* – podíl nezaměstnaných osob

k ekonomicky aktivním (součet zaměstnaných a nezaměstnaných osob), a podíl nezaměstnaných osob – podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15-64 let na všech obyvatelích ČR ve stejném věku. Existuje přirozená (optimální) míra nezaměstnanosti, což je nejnižší udržitelná míra nezaměstnanosti, která může v ekonomice nastat. Podle toho, co je příčinou vzniku nezaměstnanosti rozlišujeme několik jejích druhů, například strukturální, cyklická nebo sezónní. (Žák, 2006)

- **inlace** – inflace je vzestup cenové hladiny. Rozlišujeme inflaci *poptávkovou*, která je způsobena převisem poptávky, inflaci *nabídkovou*, která je způsobena převisem nabídky a *importní* inflaci, kterou způsobuje růst dovozních cen. Cílem inflace je zajistit stabilní cenovou hladinu, která bude mírně růst. Přijatelná míra inflace se ve vyspělých tržních ekonomikách pohybuje kolem 2–4 % ročně. (Kliková, Kotlán, 2019)
- **rostoucí úroveň reálného produktu** – účelem je zvyšování celkové produkce. Čím vyšší bude úroveň reálného produktu, tím vyšší bude úroveň celkových příjmů v ekonomice a tím pádem se bude zvyšovat životní úroveň obyvatel v dané zemi. K měření výstupu ekonomického růstu se využívá hrubý domácí produkt (HDP) a hrubý národní produkt (HNP). HDP zahrnuje veškerou finální produkci (zboží a služeb) vyrobenou v dané zemi za sledované období, a to výrobními faktory umístěnými v této zemi (Kliková, Kotlán, 2019). HDP slouží ke stanovení výkonnosti dané ekonomiky. HNP vyjadřuje celkovou hodnotu statků a služeb, které byly vyrobeny kdekoli ve světě. Statky však musí být vyrobeny za pomoci domácích výrobních faktorů.

Podle L. Urbana (1994) se vzhledem k rozsáhlé globalizaci a vývoji společnosti objevují společně s tradičními cíli cíle ostatní. Mezi ně patří například:

- **sociální cíle** – ekonomika by měla usilovat také o stabilní sociální politiku, která by svou propracovaností zabránila případnému vzniku sociálního napětí, stávek nebo demonstrací.
- **kvalita hospodářského růstu** – při dosažení stanoveného cíle nezáleží pouze na samotném dosažení, ale na způsobu, jakým bylo cíle dosaženo, např. snaha o neznečišťování životního prostředí.

- **hospodářská adaptibilita** – snaha o konkurenceschopnou ekonomiku, která se měla být schopná se přizpůsobit vyšším požadavkům. Za ty jsou považovány například globalizace a propojování ekonomik.

1.1.2 Nástroje hospodářské politiky

Nástroje hospodářské politiky jsou takové prostředky, které má stát pod kontrolou a které používá k dosažení stanovených cílů. Základním kritériem pro členění nástrojů je skutečnost, jak daný prostředek působí na vztahy mezi účastníky trhu. Nástrojů tedy může být celá řada. Nástroje můžeme třídit několika různými způsoby. M. Žák (2006) třídí nástroje takto:

- podle úrovně působení:
 - makroekonomické nástroje
 - mikroekonomické nástroje
- podle charakteru vlivu
 - nástroje přímé
 - nástroje nepřímé
- podle oblasti působení (může jich být celá řada)
 - monetární (peněžní)
 - legislativní (normativní)
 - fiskální (rozpočtová)
 - důchodová
- podle způsobu ovlivňování
 - selektivní nástroje
 - plošné nástroje
- podle působení na vývoj mezi účastníky

- nástroje systémotvorné (nástroje politiky řádu) – pravidla chování pro nositele rozhodování, která mění systémové prvky (např. liberalizace zahraničně-obchodních vztahů)
- nástroje běžné hospodářské politiky (nástroje politiky procesu) – hlavní rysy zůstávají a způsob koordinace hospodářského systému se nemění (např. změna úrokových sazeb nebo daní)

Existuje několik pravidel pro výběr nástrojů. Pravidla byla vytvořena na základě nejistoty v dopadu některých nástrojů (např. systémotvorných). Prvním pravidlem je Euckenovo pravidlo. Podle něj by se měly využívat takové nástroje, která vyvolávají u ekonomických subjektů důvěru. Tím podle Euckena dochází k zajištění stálosti hospodářské politiky, průhlednosti a předvídatelnosti jednotlivých opatření. Druhým pravidlem je Tinbergenovo pravidlo. To nám říká, že by mělo být použito tolik nástrojů hospodářské politiky, kolik jsme si předem stanovili cílů. Pokud máme stanovené 4 cíle, měli bychom využít 4 nástroje. Poslední možností je Mundellův princip. Podle něj by za každý makroekonomický cíl měla být zodpovědná ta instituce, která má největší vliv na použitý nástroj. Instituce by měla být pouze jediná. (Žák, 2006, s.11)

1.1.3 Nositelé hospodářské politiky

Nositelé hospodářské politiky mají velký vliv při tvorbě, realizaci a kontrole hospodářské politiky. Může jím být státní i nestátní instituce nebo i neformalizovaná skupina. Důležité však je, že je to subjekt, který má podíl při výkonu hospodářské politiky.

Tyto nositele můžeme rozdělit do několika různých skupin. Rozlišujeme subjekty, které vystupují na národní (zákonodárné a výkonodárné orgány, soudy) a nadnárodní úrovni. Nadnárodní úroveň má vyšší pravomoci a postavení. V určitých situacích může omezovat a usměrňovat výkon úrovně národní. Nadnárodní orgán je například OSN, Mezinárodní měnový fond nebo orgány Evropské unie. Kliková, Kotlán (2019)

Kliková (2012) řadí tyto instituce do několika skupin:

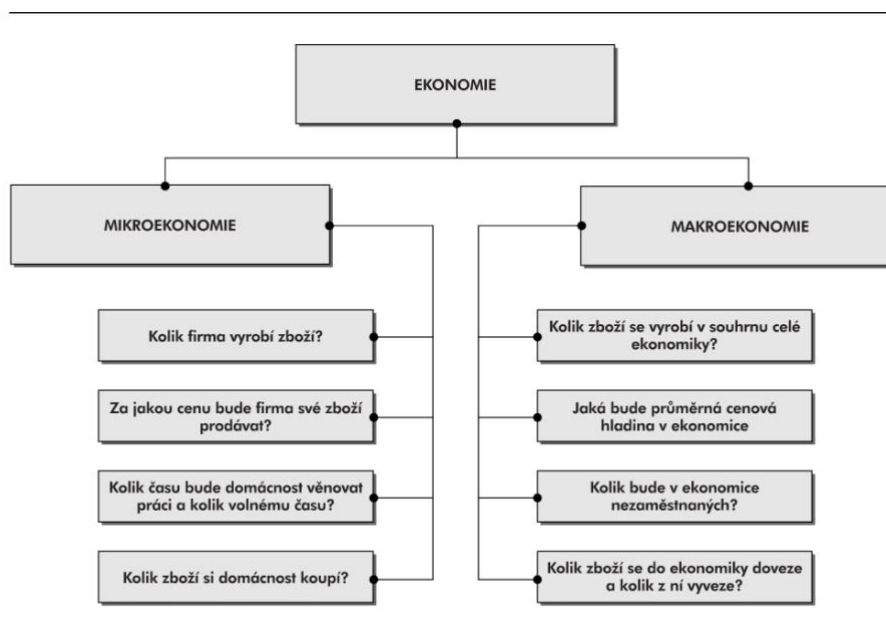
- **zákonodárné instituce** – do této skupiny patří parlament. Ten stanovuje pravidla ekonomického mechanismu, aby správně fungovala. Jeho další funkcí je vymezení výkonné vládní moci (např. určuje systém daňové soustavy);

- **vládní instituce** – za které jsou považovány například vláda, ministerstva nebo jiné vládní instituce mezi které řadíme kupř. celní a daňové orgány či živnostenské úřady;
- **emisní banky**, která je v tomto případě brána jako nositel měnové politiky;
- **protimonopolní úřady**
- **soudní instituce**, jež zaručují vymahatelnost zákonem stanovených pravidel;
- **nositelé vlivu**, nepatří sice k formální organizaci hospodářské politiky, ale mají vliv, ať už přímo nebo nepřímo, na tvorbu i výkon hospodářské politiky – např. politické strany, zájmové organizace apod.

1.2 Makroekonomický přehled

Ekonomika zcela jistě ovlivňuje náš běžný život, a to z pohledu jednotlivce, podniku nebo z pohledu státu. Jedná se například o zvyšování průměrných cen (vlivem inflace), procento lidí, kteří jsou bez práce (nezaměstnanost), změna HDP nebo nerovnováhu v mezinárodním obchodování (obchodní deficit). Všechny tyto informace jsou zaznamenávány a jejich výsledky jsou předkládány ve formě statistik. Všechno tyto statistiky můžeme označit souhrnným pojmem – makroekonomické ukazatele. Celý tento souhrn vypovídá o ekonomice jako celku (Mankiw, 2009).

Makroekonomie je vědecký směr, který se zabývá ekonomikou jako celkem. Za hlavní cíl makroekonomie je považováno vysvětlit ekonomické změny, které v určitém období velmi výrazným způsobem ovlivňují domácnosti, firmy i stát. Zabývá se příčinami vývoje a následnými dopady jednotlivých agregovaných proměnných. Agregovaná proměnná je například HDP, inflace (všeobecná cenová hladina), nezaměstnanost nebo obchodní bilance (rozdíl exportu a importu statků).

Obrázek 1: Mikroekonomie a makroekonomie

(Zdroj: Pavelka, 2006, s. 7)

Na obrázku č.1 lze pro představu vidět, jaký je rozdíl mezi mikroekonomií a makroekonomií a jaké otázky si tyto části ekonomie pokládají.

Makroekonomie má podstatný význam převážně jako východisko pro tvůrce hospodářské politiky. Tím pádem pro celou společnost. Makroekonomie je teoretickým návodem pro tvůrce hospodářské politiky k tomu, aby podpořili ekonomický růst nebo se vyhnuli například vysoké inflaci či snížili nezaměstnanost. S tím vším souvisí celkový blahobyt společnosti. Makroekonomie však nemá význam pouze pro tvůrce hospodářské politiky, ale i pro podnikatele a běžné spotřebitele. Pokud vláda vydá opatření, které bude mít zásah do makroekonomie (např. zvýšení vládních nákupů statků a služeb za účelem snížení nezaměstnanosti), bude to mít dopad na odbyt firem (Pavelka, 2006).

Makroekonomické ukazatele:

1. Nezaměstnanost
2. HDP
3. Míra inflace
4. Platební bilance

1.2.1 Nezaměstnanost

Za nezaměstnanost považujeme situaci, kdy část práceschopného, ekonomicky aktivního obyvatelstva, která by chtěla pracovat, má problém nebo vůbec nemůže najít práci. V důsledku nezaměstnanosti vzniká nerovnováha na trhu práce, čímž nastává závažný ekonomický, sociální i politický problém (Vlček, 2016, s. 445).

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo je tvořeno obyvateli, kteří jsou ve věkovém rozmezí od 15 do 64 let. Radíme sem zaměstnané i nezaměstnané. Tito lidé představují pracovní sílu státu. Naopak mezi ekonomicky neaktivní obyvatelstvo řadíme všechny, kteří práci nemají a ani ji nehledají – např. děti, studenti, důchodci a osoby v domácnosti. (Sojka a Konečný, 2006)

Z makroekonomického hlediska je podle Vlčka (2016, s. 445) nezaměstnanost definována jako „převís poptávky nad nabídkou na celkovém trhu práce“.

Míra nezaměstnanosti

Tento makroekonomický ukazatel nám umožňuje analyzovat, sledovat a hodnotit vývoj nezaměstnanosti v určitém období na trhu práce. Zároveň díky němu můžeme porovnávat nezaměstnanost na mezinárodní úrovni, na rozdíl od vyjádření absolutního počtu nezaměstnaných, který nám umožňuje srovnávání pouze v rámci daného státu.

Výpočet míry nezaměstnanosti se oficiálně nazývá jako „podíl nezaměstnaných osob“ (Český statistický úřad).

„Míra nezaměstnanosti vyjadřuje procentuální podíl nezaměstnaných na ekonomicky aktivním obyvatelstvu“ (Brčák a kol., 2014, s.23).

Obecný vzorec pro výpočet míry nezaměstnanosti udáváme v % a popisujeme ho takto,

$$u = \frac{U}{L + U} * 100$$

Vzorec 1: Míra nezaměstnanosti

kde:

U – počet nezaměstnaných,

L – počet zaměstnaných,

L+U – ekonomicky aktivní obyvatelstvo

(Brožová, 2012)

Formy nezaměstnanosti

Existuje několik různých způsobů, jak můžeme nezaměstnanost analyzovat. Jedním ze způsobů je analyzovat nezaměstnanost na základě dobrovolnosti, příčin či délky trvání. Na základě dobrovolnosti rozlišujeme nezaměstnanost:

- dobrovolnou – která je způsobená tím, že jsou nezaměstnaní lidé schopní vyžít z jiných zdrojů, než jsou příjmy z práce – například rodinní příslušníci (žena v domácnosti) nebo podnikatelé. Do skupiny tzv. dobrovolně nezaměstnaných patří také lidé, kteří se odpovídající zaměstnání nesnaží ani hledat (bezdomovci) nebo osoby, které se na základně vlastní vůle rozhodli v současném zaměstnání skončit a snaží se prosadit jiným způsobem (Sojka a Konečný, 2006).
- nedobrovolnou – lidé aktivně hledající práci i za předpokladu, že budou ohodnoceni jinak (především méně), než očekávají. Trh práce jím však není schopen poskytnout příslušnou pracovní příležitost.

Z hlediska délky trvání jsou to tyto dvě formy nezaměstnanosti:

- krátkodobá – doba nezaměstnanosti nepřesáhne jeden rok. Tato skupina je z největší části tvořena absolventy a lidmi, kteří jsou zapsaní na úřadě práce a dělají si rekvalifikaci.
- dlouhodobá – osoby, které jsou bez zaměstnání déle než jeden rok.

Z hlediska příčin jsou to formy takovéto:

- frikční nezaměstnanost – pro tuto formu nezaměstnanosti bývá většinou je typická krátkodobost. Určují ji běžné procesy na trhu práce, a to hlavně přesun pracovních sil (např. člověk, který mění zaměstnání a je nějakou dobu bez práce, než se uvolní nové pracovní místo).
- strukturální nezaměstnanost – zpravidla bývá způsobena strukturálními změnami ekonomiky a dynamikou jejího vývoje. Je to období po zániku některého odvětví, následné vytváření nové nabídky na trhu pracovních sil a potřebě rekvalifikovat pracovníky.
- cyklická nezaměstnanost – je odvíjena od ekonomických cyklů. Pokud je ekonomika v období recese, často zaznamenáváme růst nezaměstnanosti. Je to způsobeno tím, že lidé mají strach o své zaměstnání, tudíž neutrací peníze. Tím pádem mají některé firmy menší poptávku po zboží, a tak vlivem snížení výroby dochází k propouštění zaměstnanců. V opačném případě, tedy období expanze je situace opačná. Lidé utrácí

své peníze, poptávka tak stoupá a jelikož firmy navyšují výrobu, potřebují i více zaměstnanců.

- sezónní nezaměstnanost – mění se vlivem střídání ročního období. Některá odvětví průmyslu, např. zemědělství nebo stavebnictví zaznamenávají během některých ročních období útlum nebo růst ekonomické aktivity. Zaměstnavatelé tak kvůli nízké poptávce nejsou schopni mimo hlavní sezónu platit své zaměstnance.

Rizikové skupiny

Na trhu práce se vyskytují skupiny ekonomicky aktivního obyvatelstva, které mohou být znevýhodňovány, a to z různých důvodů.

První skupinou, která se řadí do rizikových skupin jsou **absolventi** středních škol krátce po maturitě a čerství absolventi vysokých škol. Hlavní příčinou jejich nezaměstnanosti bývá to, že nemají žádnou praxi ani zkušenosti. Dalším důvodem, proč dávají zaměstnavatelé přednost jiným zájemcům může být také absence pracovních návyků a sociálních vazeb.

Další ohroženou skupinou na trhu práce jsou starší **obyvatelé**, a to zejména **v předdůchodovém věku**. Problémem při hledání zaměstnání může být to, že s přibývajícím věkem klesá produktivita a na to se zaměstnavatelé často ohlížejí. Pro starší lidi také může být velmi obtížné měnit své dosavadní návyky a učit se nové věci či postupy. Naopak silnou stránkou by mohly být jejich pracovní zkušenosti.

Na trhu práce mohou být znevýhodňovány také **ženy**. V tomto případě hraje roli především mateřství. Zaměstnavatelé se mohou obávat, že ženy, matky, budou častěji v zaměstnání chybět, protože budou jejich děti nemocné nebo že nebudou ochotny pracovat přesčas. To může narušovat výkonově orientovaný pracovní proces.

V neposlední řadě je potřeba jako rizikovou skupinu zmínit **lidi bez kvalifikace**. Mnohdy nemají žádnou motivaci pracovat a jejich návyky jsou nevhodné. Většinou se jedná o sociálně nepřizpůsobivé jedince. (Buchtová, 2013)

1.2.2 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt (HDP) je velmi důležitým makroekonomickým ukazatelem, pomocí kterého vyjadřujeme ekonomickou sílu dané země. Pomocí HDP můžeme srovnávat velikosti jednotlivých ekonomik z hlediska ekonomické potenciálu.

Základní definici HDP můžeme podle Brčáka a kol. (2014, s.14) interpretovat takto: „HDP vyjadřuje hodnotu finální produkce vytvořené za určité období výrobními faktory, které působily na území státu.“

Podle Vlčka (2016, s. 278) „výkonnost ekonomiky nelze v zásadě změřit, ale jen odhadnout. Odhady HDP jsou pouze aproximací skutečnosti, protože jsou založeny na řadě šetření, bilančních technik, dopočtů apod.“

K porovnání výsledků ekonomiky je třeba definovat tyto dva pojmy:

- **nominální hrubý domácí produkt** – uvádí se v běžných tržních cenách daného roku. Ta se vytváří na základě poptávky a nabídky. Podle Fuchse a Tuleji (2005) může nominální HDP vytvářet zkreslené představy o ekonomické realitě proto, že hodnota nominálního HDP může za dané období vzrůstat pouze jako následek zvýšení cen na trhu. A to i přesto, že se reálný objem produkce snižuje nebo zůstává stejný.
- **Reálný hrubý domácí produkt** – na rozdíl od nominálního HDP představuje ukazatel ve stálých cenách a k určitému roku. To znamená, že je stanovená jednotná fixní cenová hladina pro všechny porovnávané hodnoty. Tento ukazatel je očištěný o inflaci.

Výpočet HDP

Při výpočtu HDP rozlišujeme celkem tři výpočetní metody – **výrobní, výdajovou a důchodovou**. Při použití jakékoliv z těchto metod bychom měli vždy dojít ke stejné hodnotě HDP. Liší se pouze v tom, které ukazatele jsou zohledněny a z jakého hlediska je na HDP nahlíženo. Nejvíce používanou metodou je výdajová metoda.

Výrobní (produkční) metoda se počítá jako „součet hodnoty tržních transakcí, které se týkají prodeje finálních produktů.“

Výdajová metoda (spotřební) je „součet výdajů na nákup fiskálních ekonomických statků v rámci celé ekonomiky.“

$$HDP = C + I + G + NX$$

Vzorec 2: Výpočet výdajové metody HDP

kde:

C = výdaje domácností na spotřebu

I = investiční zboží vyrobené v daném roce

G = vládní nákupy a statky služeb

NX = čistý export

(Soukup, 2018)

Důchodová metoda (nákladová) zachycuje příjmy domácností. Každý důchod je něčí výdej. Zaměstnanci dostávají zaplacen za odpracované hodiny, majitelé půdy dostávají rentu a vlastníci kapitálu nabývají zisk. HDP je posuzováno z hlediska rozdělení příjmů těchto subjektů.

Podle Vlčka (2016, s.294) by měl hrubý domácí produkt co „nejkomplexněji informovat o stavu ekonomiky.“ Dále uvádí některé faktory, které mohou zkreslovat vypovídající schopnost HDP. Je to proto, že je nelze oficiálně metodicky zaznamenat. Je to například produkce v rámci šedé ekonomiky, služby dobrovolníků, netržní produkce domácností nebo hodnota volného času.

1.2.3 Inlace

Pojem inflace je velmi známý. Brčák a kol. (2014, s. 127) jej interpretují takto: „Inflace je projev ekonomické nerovnováhy, jejíž vnějším znakem je růst cenové hladiny.“

Inflaci měříme sledováním vývoje CPI (index spotřebitelských cen). Při počítání CPI porovnáváme náklady na pořízení stejného spotřebního koše v cenách běžného základního období.

Spotřební koš je soubor nejdůležitějších výdajů, typických pro domácnost, který reprezentuje strukturu výdajů na statky (potraviny, ostatní zboží a služby). Jednotlivé položky spotřebního koše jsou uvádí Český statistický úřad. Každá položka má přiřazenou svoji váhu podle významnosti.

Vzorec pro výpočet inflace:

$$\pi_t = \frac{CPI_t - CPI_{t-1}}{CPI_{t-1}} * 100$$

Vzorec 3: Vzorec pro výpočet inflace (Vlček, 2016)

kde:

π = míra inflace [%]

CPI = index spotřebitelských cen

t = běžné období

t-1= předchozí/základní období

Míru inflace porovnáváme podle základního období (opět ho stanovuje Český statistický úřad) nebo meziročně. Nejčastěji měříme průměrnou roční inflaci, ale i měsíčně, a to kvůli sezónním výkyvům.

Inflace může mít různé příčiny. Říkáme, že je buď inflace tažená poptávkou nebo inflace tlačaná nabídkou.

V případě **inflace tažené poptávkou** je celková poptávka vyšší než množství statků a služeb v ekonomice. Pokud má nastat na trhu rovnováha, musí se zvýšit cenová hladina (Sojka a Konečný, 2006).

V opačném případě, hovoříme-li o **inflaci**, která je **tlačaná nabídkou** se cenová hladina statků a služeb zvyšuje. Důvodem je zvýšení vstupních nákladů na výrobu statků (Sojka a Konečný, 2006).

Inflace může mít různé dopady na ekonomiku. Můžou být kladné, ale při dlouhém trvání spíše způsobují problémy. Podle Vlčka (2016, s. 442) jsou to například tyto:

- prohloubení sociální nerovnosti
- nepříznivý vliv na mzdy a platy
- ovlivňuje funkci peněz, které přestávají být uchovatelem hodnoty
- deformuje ceny u dlouhodobých smluv
- ovlivňuje reálnou hodnotu bohatství

1.2.4 Platební bilance

Platební bilance „slouží k zachycení a monitorování všech mezinárodních obchodních a finančních transakcí institucí a obyvatel dané země. Jde o účet všech ekonomických transakcí mezi národní ekonomikou a zahraničním uskutečněných v určitém období.“ (Slaný a kol. 2003, s.167).

Jinými slovy můžeme platební bilanci chápat jako makroekonomický ukazatel zahraničního obchodu, který slouží k vyjádření pozice země z finančního hlediska, vůči zahraničním obchodním partnerům. Slouží také k zachycení změn devizových rezerv, vlivu na devizový kurz národní ekonomiky apod. Obdobím, ve kterém se platební bilance zachycuje bývá zpravidla kalendářní rok. (Holman, 2010)

Platební bilance se skládá z pěti souhrnných účtů.

- Běžný účet – zaznamenává obchodní bilanci (import a export statků), bilanci služeb (doprava, cestovní ruch aj.), bilanci důchodů (mzdy) a bilanci transferových plateb (např. příspěvky mezinárodním organizacím).

- Kapitálový účet – zaznamenává kapitálové transfery (např. převody akcií nebo čerpání zdrojů z EU).
- Finanční účet – toky, které jsou tvořeny zejména nákupem a prodejem cenných papírů. Skládá se ze tří druhů investic, těmi jsou přímé zahraniční investice (import a export), portfoliové investice (nejčastěji nízké kapitálové investice) a ostatní investice (např. poskytnuté bankovní či obchodní úvěry).
- Salda chyb a opomenutí – chyby, ke kterým mohou být způsobeny metodickou nedokonalostí evidence (např. metodické problémy zjišťování údajů).
- Změna devizových rezerv – záznam změny aktiv a rezerv centrální banky a ministerstva financí (např. konvertibilní zahraniční měny). (Vlček, 2016), (Holman, 2010)

U principu sestavení platební bilance dále rozlišujeme debetní a kreditní operace:

- kreditní (+) – tyto položky představují příliv zahraniční měny do domácí ekonomiky a vylepšují platební bilanci.
- debetní (-) – tyto položky způsobují odliv zahraniční měny z ekonomiky, s jejich zvyšováním se platební bilance zhoršuje.

Princip sestavení platební bilance je postaven na základě podvojného účetnictví. To znamená, že z účetního hlediska, vždy nastává rovnováha.

Rovnovážná platební bilance nastává v případě, že se schodky a přebytky překrývají. Disponovat dlouhodobě vyrovnanou platební bilancí je cílem každého státu. (Vlček, 2016)

1.2.5 Magický čtyřúhelník

Pomocí magického čtyřúhelníku měříme výkonnost ekonomiky země. V případě magického čtyřúhelníku hodnotíme výkonnost na základě čtyř indikátorů. Těmi jsou vlastně cíle hospodářské politiky, a to: tempo růstu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti a platební bilance.

Metoda spočívá v zanesení výše zmíněných ukazatelů do grafu, čímž dojde ke spojení těchto čtyř bodů do čtyřúhelníku. Úspěšnost dané ekonomiky ukazuje velikost vzniklé plochy. Platí zde, že čím větší plocha vznikne, tím je ekonomika úspěšnější. (Kučera, 2010)

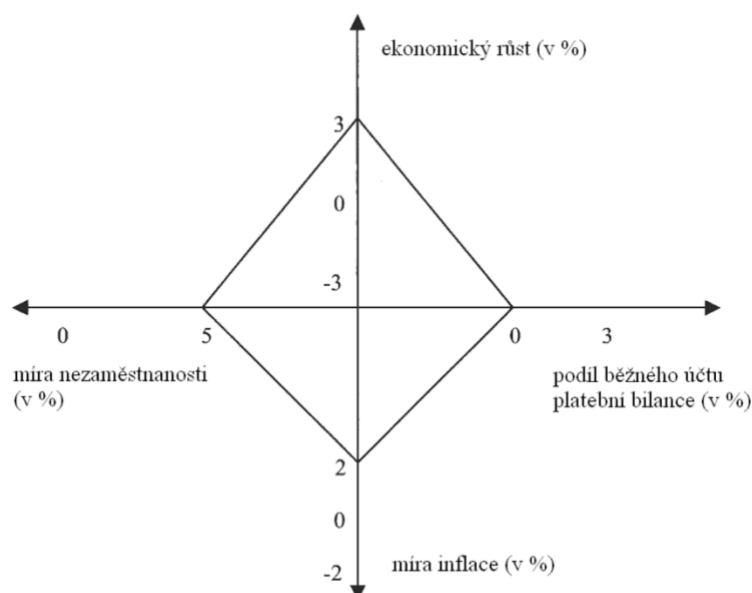
Magický čtyřúhelník slouží k porovnávání zemí mezi sebou, bez ohledu na jejich velikost.

Na obrázku č.2 je zobrazena optimální podoba magického čtyřúhelníku společně s optimálními hodnotami, kterých by cíle měly dosahovat. Těmi jsou:

- podíl salda běžného účtu platební b. na nominální produkt = b_u (%) $\rightarrow 0$ %

- průměrná roční míra inflace = π (%) \rightarrow 2 %
- průměrná roční míra nezaměstnanosti = u (%) \rightarrow 5 %
- meziroční tempo růstu reálného produktu = y (%) \rightarrow 3%

(Slaný, Franc, 2004)

Obrázek 2: Optimální magický čtyřúhelník

Zdroj: Kliková, Kotlán, 2019

Mezi indikátory existují vertikální a horizontální vztahy. Kliková a Kotlán (2019), uvádějí tyto 4 možnosti vztahů:

- vztah negace (konfliktnosti) – indikátory se navzájem vylučují, tedy dosahováním jednoho se od druhého můžu vzdalovat, např. vztah mezi nezaměstnaností a inflací
- vztah neutrality (nezávislosti) – indikátory se vzájemně nějak neovlivňují, např. změna úrokové míry nebude mít vliv na velikost investic
- vztah harmonie (komplementarity) – indikátory se vzájemně pozitivně ovlivňují, např. pokud snížíme nezaměstnanost, tak zvýšíme objem produkce
- vztah totožnosti – indikátory se obsahově neliší a můžeme je označit jako jeden, např. snižování nezaměstnanosti = zvyšování zaměstnanosti

1.3 Způsoby měření v rámci Eurostatu

Pro porovnání makroekonomických ukazatelů je důležité a nezbytné čerpat data jednotně. To znamená použít stejný zdroj pro všechna data, tak aby bylo možné hodnoty mezi sebou porovnat správně a také je dobře interpretovat.

Vybraná data pro porovnání a rozbor vybraných makroekonomických ukazatelů vychází z oficiálních webových stránek Eurostatu.

Eurostat je statistický úřad Evropské unie, který sídlí v Lucemburku. Na těchto webových stránkách jsou zveřejňovány statistiky, týkající se Evropské unie a eurozóny. K dohledání je celá řada údajů, a to jako pro státy, které jsou členy EU, tak pro kandidátské země, a to až na úroveň regionů a měst. Z webových stránek Eurostatu lze bezplatně stahovat data a publikace.

Pro porovnání je důležité znát, jaké metriky u jednotlivých makroekonomických ukazatelů Eurostat využívá:

Nezaměstnanost

Eurostat definuje jako nezaměstnanou osobou jako někoho, kdo:

- se pohybuje ve věkovém rozmezí od 15 do 74 let
- je bez práce během referenčního týdne
- je schopen začít pracovat do 2 týdnů (nebo si již práci našel a může nastoupit během 3 měsíců)
- si aktivně hledá práci, alespoň poslední 4 týdny

Míra nezaměstnanosti je počet nezaměstnaných jako procento pracovní síly.

Hrubý domácí produkt je podle Eurostatu definován jako „součet koncového použití zboží a služeb (všechna využití kromě mezispotřeby), která je měřena v kupních cenách a je snížena o hodnotu dovozu zboží a služeb.“

„**Míra inflace** je procentuální změna cenového indexu pro dané období ve srovnání se změnou zaznamenanou v předchozím období. Obvykle se počítá meziročně nebo ročně.“

Platební bilance se skládá ze tří prvků. Dle Eurostatu jsou to následující prvky:

- běžný účet, který pokrývá mezinárodní transakce se zbožím, službami, příjmy a běžnými převody,
- finanční účet zabývající se transakcemi, které zahrnují finanční pohledávky či závazky vůči zbytku světa, a to i mezinárodní nákupy cenných papírů (např. akcie a dluhopisy).
- kapitálový účet, který pokrývá mezinárodní kapitálové převody (např. prominutí dluhu) a nabytí nebo zcizení neprodukovaných nefinančních aktiv (např. patentů).

Definice ostatních důležitých pojmů dle Eurostatu:

- Hladina cenového indexu (PLI) – vyjadřuje cenovou hladinu dané země ve srovnání s jinou zemí nebo skupinou (např. Evropská unie) vydělením parit kupní síly aktuálním nominálním směnovým kurzem
- Parita kupní síly (PPP) – ukazatel rozdílů cenových hladin v jednotlivých zemích, říká nám, kolik měnových jednotek stojí dané množství zboží a služeb v různých zemích,
- Standart kupní síly (PPS) – eliminuje účinek rozdílů cenových hladin v jednotlivých zemí, který je způsoben kolísáním směnných kurzů.

2 Analýza současného stavu

2.1 Charakteristika porovnávaných zemí

Pro porovnání hospodářské politiky České republiky s jinou vyspělou evropskou zemí jsem si vybrala severské Švédsko. Důvodem je podobný počet obyvatel srovnávaných zemí a vlastní měna. Oba státy jsou členy Evropské unie, ale nejsou členy Eurozóny. Ani jeden z komparovaných států zatím nepřijal jednotnou měno, Euro.

2.1.1 Česká republika

Česká republika je vnitrozemský stát ležící ve střední Evropě. Skládá se ze tří historických zemí – Čech, Moravy a části Slezska. Republika má poměrně bohatou historii. Česká republika se v současnosti řadí mezi vyspělé státy.

Základní údaje

Hlavní město: Praha

Rozloha: 78 866 km²

Počet obyvatel: 10 538 275 (k 1.1. 2015)

Datum vzniku: 1.1. 1993 (rozdělení Československa)

Státní zřízení: republika

Forma vlády: parlamentní

Správní členění: 14 krajů

Měnová jednotka: Česká koruna (CZK)

Národní banka: Česká národní banka

Členství ve významných organizacích: EU, NATO, OSN, CEFTA, CE, OBSE, OECD

Česká republika je parlamentní, demokratický právní stát. Hlavou České republiky je prezident Miloš Zeman, který byl zvolen občany již podruhé. Prezidentem je od roku 2013. Předsedou vlády je Andrej Babiš, který byl jmenován prezidentem v roce 2017. Nejsilnější stranou státu je Hnutí ANO, které získalo ve volbách 29,64 % hlasů. (ČSÚ, 2017)

2.1.2 Česká republika a vstup do EU

Česká republika se stala členem Evropské unie v 1. května 2004. Cesta ke členství však byla poměrně dlouhá a trvala několik let. Ještě za dob Československa, v roce 1990 byl zájem o vstup do Evropských dohod. Jednalo se o proces, pomocí kterého měly země Střední a Východní Evropy spolupracovat (např. volný pohyb zboží, kulturní nebo finanční

spolupráce). Po rozpadnutí Československa se však proces pozastavil a dohoda byla podepsána až v roce 1993. V platnost vstoupila o dva roky později, tedy až v roce 1995.

V roce 1993 bylo na Evropské radě rozhodnuto, že země Střední a Východní Evropy se mohou stát členy Evropské unie. To však za předpokladu, že splní určité podmínky, ekonomické i politické. A budou schopny přijmout všechny povinnosti.

Žádost o členství České republiky v Evropské unii byla podána roku 1996. Proces rozhodování o jejím přijetí započal až v roce 1998. (Zenkner, Euroskop, 2020)

Pro země, které kandidovaly a měly být přijaty do EU byly vytvořeny předvstupní programy, jejichž účelem bylo pomoci státům řešit úkoly, které musely před vstupem do Unie splnit. V České republice se jednalo konkrétně o 3 programy, těmi byly Phare, ISPA a SAPARD. (Plchová, 2010)

Česká republika, stejně tak jako ostatní kandidující státy, musela v letech 1998–2001 předkládat *Národní program přípravy ČR na členství v EU*, podle kterého bylo hodnoceno, jaký pokrok udělala země v přípravě na členství. Procesy, které předcházely vstupu do EU byly ukončeny v Kodani, v prosinci roku 2002. Evropská rada rozhodla o přijetí k datu 1. května 2004. (Zenkner, Euroskop, 2020)

Celém procesu vstupu do EU přecházelo referendum, ve kterém měli obyvatelé České republiky možnost rozhodnout o vstupu do EU. Do volebních místností přišlo 55,21 % voličů. Z toho jich sice 22,67 % bylo proti, avšak pro bylo 77,33 %. Od roku 2004 je tedy Česká republika platným členem Evropské unie. (ČSÚ, 2020)

2.1.3 Švédsko

Švédsko se nachází na Skandinávském poloostrově v severní Evropě. Dělí se na tři hlavní oblasti – Norrland, Svealand a Götaland. Jedná se o velmi vyspělou zemi. Podle nejnovějších údajů Eurostatu, zveřejněných na začátku roku 2021 obsadilo Švédsko 7. příčku v žebříčku států s nejvyšší životní úrovní v Evropské unii.

Základní údaje

Hlavní město: Stockholm

Rozloha: 449 964 km²

Počet obyvatel: 10 327 589 (k 1.1. 2020)

Datum vzniku: 836 n.l. (starý státní útvar)

Státní zřízení: konstituční monarchie

Forma vlády: parlamentní demokracie

Správní členění: 24 provincií

Měnová jednotka: Švédská koruna (SEK)

Národní banka: Riksbank

Členství ve významných organizacích: EU, OSN, CE, OBSE, OECD

Švédsko je konstituční monarchií s parlamentní demokracií. V čele státu stojí král Karel XVI. Gustav, a to už od roku 1973. Předsedou švédské vlády je Stefan Löfven, který byl jako premiérem zvolen už podruhé za sebou. V čele vlády stojí od října 2014. Nejsilnější stranou státu je Sociální demokracie se ziskem 28,3 % hlasů. (Businessinfo, 2019)

2.1.4 Švédsko a vstup do EU

Švédsko patřilo již od roku 1960 ke státům, které se podílely na založení Evropského sdružení volného obchodu, které bylo konkurencí pro Evropské společenství. Jeho členem bylo až do vstupu do Evropské unie do roku 1995.

O přijetí Švédska měli obyvatelé možnost rozhodovat, stejně jako v České republice, pomocí referenda. Tehdy se ho zúčastnilo více než 80 % voličů. Výsledky referenda nebyly příliš přesvědčivé, protože pro vstup Švédska do Evropské unie bylo pouze 52,3 % zúčastněných voličů. (Euroskop, 2021)

Členem Evropské unie se stalo Švédsko 1. ledna 1995.

2.2 Evropská unie a hospodářská politika

„Hospodářská politika EU má směřovat k cenové stabilitě, hospodářskému růstu, sbližování životních standardů, vysokému stupni zaměstnanosti a vnější hospodářské rovnováze.“ (Keřkovský, 1999)

Státy, které jsou členy EU se vstupem zavazují k tomu, aby nasměrovaly hospodářskou politiku k některým cílům, kterými jsou:

- harmonický a vyvážený rozvoj ekonomiky,
- trvalý a neinflační růst respektující životní prostředí,
- sbližování ekonomické výkonnosti členských států,
- vysoká úroveň zaměstnanosti a sociální ochrany obyvatel,
- zvyšování životní úrovně,
- soudržnost a solidarita mezi členskými státy Unie (Keřkovský, 1999)

Podle Keřkovského (1999, s.67,68) není v kompetenci EU, aby prováděla vlastní hospodářskou politiku. Má ale pravomoc koordinovat vývoj ekonomik členských států. Vlády

členských států respektují hospodářskou politiku EU, dále ji však rozpracovávají podle stávajících podmínek svých hospodářských politik. V přístupech jednotlivých členských států jsou tak patrné určité rozdíly.

Podle oficiální internetové stránky Evropské unie je tomu v oblasti hospodářské politiky opačně pouze v případě měnové politiky členských zemí eurozóny, kdy má Unie výlučnou legislativní pravomoc, tzn. je jí svěřena výlučná působnost přijímat závazné právní akty.

Pro koordinaci vývoje hospodářských politik je od roku 1974 zřízen Výbor pro hospodářskou politiku, který je poradním orgánem Evropské komise a Evropské rady. Tento výbor má na příklad tyto funkce:

- předkládá hospodářské analýzy a stanoviska, která se týkají metodických postupů
- vypracovává doporučení, které se týkají zvýšení růstového potenciálu a zaměstnanosti v EU
- pomáhá Radě s vypracováním hlavních směrů hospodářských politik (Eurostat, 2020)

2.2.1 Strategie Evropa 2020

Strategie Evropa 2020 je plán vydaný Evropskou unií v roce 2010. Volně navazuje na tzv. Lisabonskou strategii, která vypršela právě s koncem roku 2010.

Jedná se o strategii, které měla za cíl podpořit integraci států a hospodářský růst, který měl být postaven na principech znalostní ekonomiky, a především být udržitelný.

Byla tak nastavena a vymezena úroveň, které chtěla Evropská unie dosáhnout. Na tomto základě byly nastaveny tyto hlavní cíle:

- zaměstnat 75 % obyvatelstva ve věku od 20 do 64 let
- investovat 3 % HDP do výzkumu a vědy
- snížit emise o 20 % oproti roku 1990 a o 20 % zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů
- snížit podíl dětí, které předčasně ukončí školní docházku pod 10 % a zároveň 40 % mladší generace by mělo dosáhnout terciární úrovně vzdělání
- snížit počet osob ohrožených chudobou o 20 milionů (Evropská komise, 2010)

3 Komparace makroekonomických ukazatelů

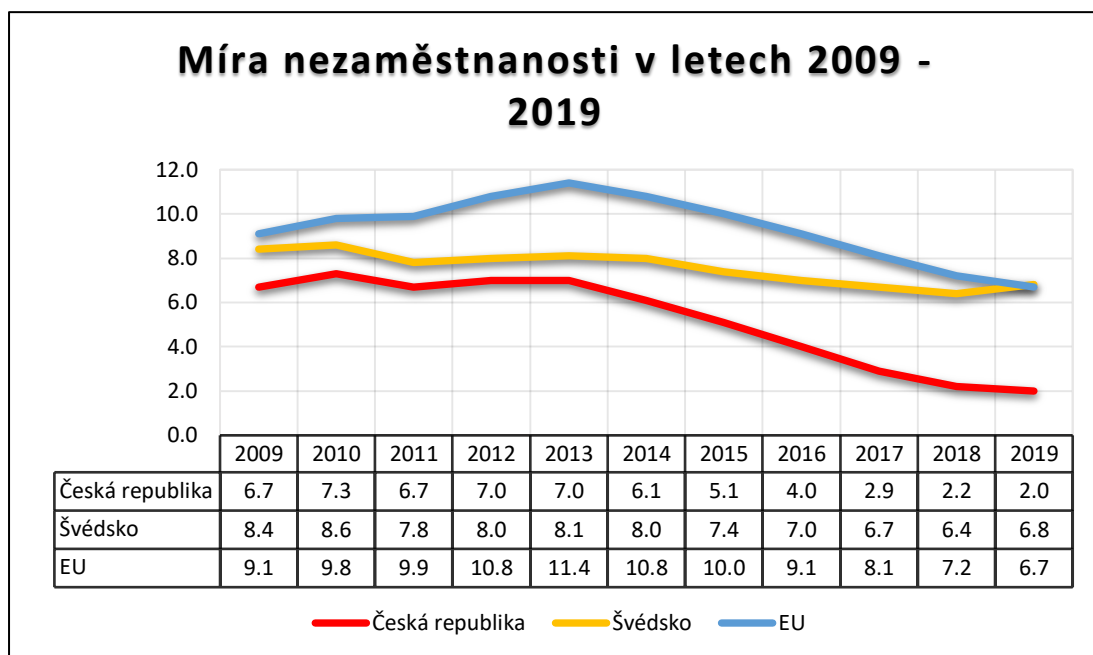
3.1 Základní informace k rozboru dat

Pro relevantní práci s daty a vyhodnocení závěrů na základě jejich dat, je třeba si vymezit určitý datový rámec. Ten vymezuje například časové období, ve kterém bude rozbor proveden nebo také zdroje, ze kterých budou čerpána data pro rozbor.

Komparace makroekonomických ukazatelů bude provedena za období od roku 2009 do roku 2019. Zajímavé by mohly být například roky 2009-2010 a 2015. Na roce 2009 a 2010 bude možné porovnat projevy světové finanční krize, která začala o rok dříve, tedy v roce 2008. Na hodnotách z roku 2015 bude možné s časovým odstupem zhodnotit právě dopady finanční krize.

Pro správné porovnání makroekonomických ukazatelů je důležité čerpat data z jednoho stejného zdroje. Veškeré hodnoty budou tedy čerpány ze statistického úřadu Evropské unie, Eurostat.

3.2 Komparace nezaměstnanosti

Graf 1: Míra nezaměstnanosti v letech 2009-2019

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat (2021)

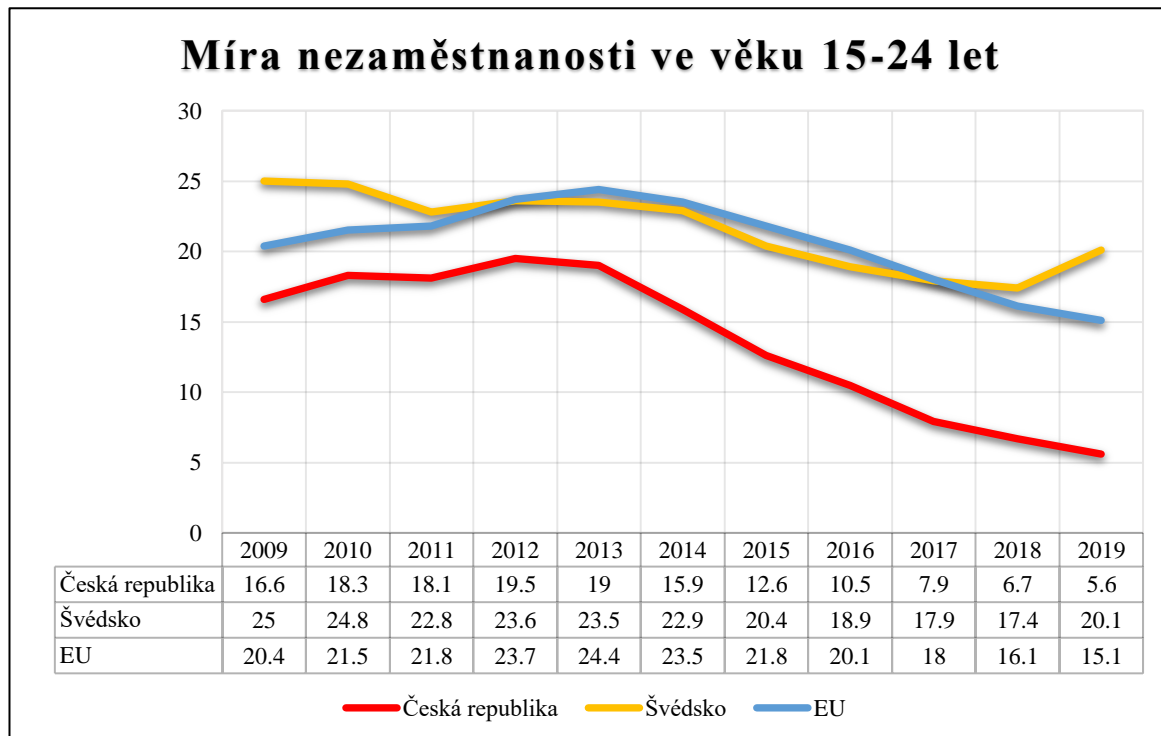
Graf č.1 znázorňuje vývoj míry nezaměstnanosti v České republice, Švédsku a pro celkové porovnání i v Evropské unii v období 2009–2019.

Na grafu č.1 je zakreslena míra nezaměstnanosti v České republice. Lze zpozorovat, že míra nezaměstnanosti byla v roce 2009 6,7 %. V roce 2010 vzrostla o 0,6 p. b. na 7,3 %. Nárůst této míry mohl být dopadem světové finanční krize z roku 2008, což pokračovalo i v následujících letech. V roce 2011 se sice míra nezaměstnanosti snížila na 6,7 %, avšak v roce 2012 opět vzrostla, a to na hodnotu 7 %, kterou si udržela i v roce 2013. Výraznější pokles míry nezaměstnanosti přišel v roce 2014, kdy míra klesla o 0,9 p. b. na 6,1 %. Od tohoto roku začala míra nezaměstnanosti postupně klesat i v dalších letech. Největší pokles míry nezaměstnanosti, a to dokonce o 1,1 p. b. je zaznamenán dokonce ve dvou po sobě následujících obdobích. Jde o rozdíl mezi roky 2015 a 2016, kdy míra klesla z 5,1 % na 4 %, a rozdíl mezi roky 2016, 2017. Míra klesla ze 4 % na 2,9 %. Nejmenší míra nezaměstnanosti za sledované období byla v roce 2019, a to 2 %. Průměrná roční míra nezaměstnanosti za sledované období byla v České republice 5,2 %.

Jak lze z grafu č.1 na první pohled vyčíst, hodnoty míry nezaměstnanosti ve Švédsku se oproti ČR pohybují výše. V roce 2009 byla míra nezaměstnanosti na hodnotě 8,4 %. V dalším roce, tedy 2010, vzrostla o 0,2 p. b. na 8,6 %. Tato míra nezaměstnanosti je ve sledovaném období vůbec nejvyšší. Následně v roce 2011 míra klesla o 0,8 p. b. na hodnotu 7,8 %.

Následovalo období, kdy hodnota v roce 2012 vzrostla na 8 % a setrvala až do roku 2014. V dalším období docházelo, stejně tak jako v ČR, k poklesu míry nezaměstnanosti. S tím rozdílem, že nejnižší míra nezaměstnanosti nebyla zaznamenána na konci sledovaného období, tedy v roce 2019, ale klesla nejnižší v roce 2018 a to na hodnotu 6,4 %. V roce 2019 stoupla o 0,4 p. b. na 6,8 %. Pokles míry nezaměstnanosti nebyl tak výrazný jako v ČR. Ve Švédsku je rozdíl mezi nejnižší a nejvyšší mírou nezaměstnanosti 2,2 p. b. V České republice činí tento rozdíl 5 p. b. Průměrná míra nezaměstnanosti ve Švédsku je 7,6 %.

V případě porovnání celkové míry nezaměstnanosti v Evropské unii s mírami nezaměstnanosti v České republice a ve Švédsku, lze z grafu č.1 vyčíst, že oba komparované státy se po celé sledované období držely pod křivkou celkové míry nezaměstnanosti v EU. Křivka míry nezaměstnanosti EU je svým tvarem velmi podobná křivce ČR. Od počátku sledovaného období až do roku 2013 míra v důsledku finanční krize stoupá a poté začíná pozvolna klesat. Nejnižší míra nezaměstnanosti je zaznamenána za rok 2019, a to 6,7 %. Průměrná roční míra nezaměstnanosti je v období 2009–2019 9,4 %. Česká republika má míru nezaměstnanosti 1,8krát nižší, než je průměr Evropské unie. V případě Švédska je to pouze 1,24krát nižší.

Graf 2: Míra nezaměstnanosti ve věku 15-24 let

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat (2021)

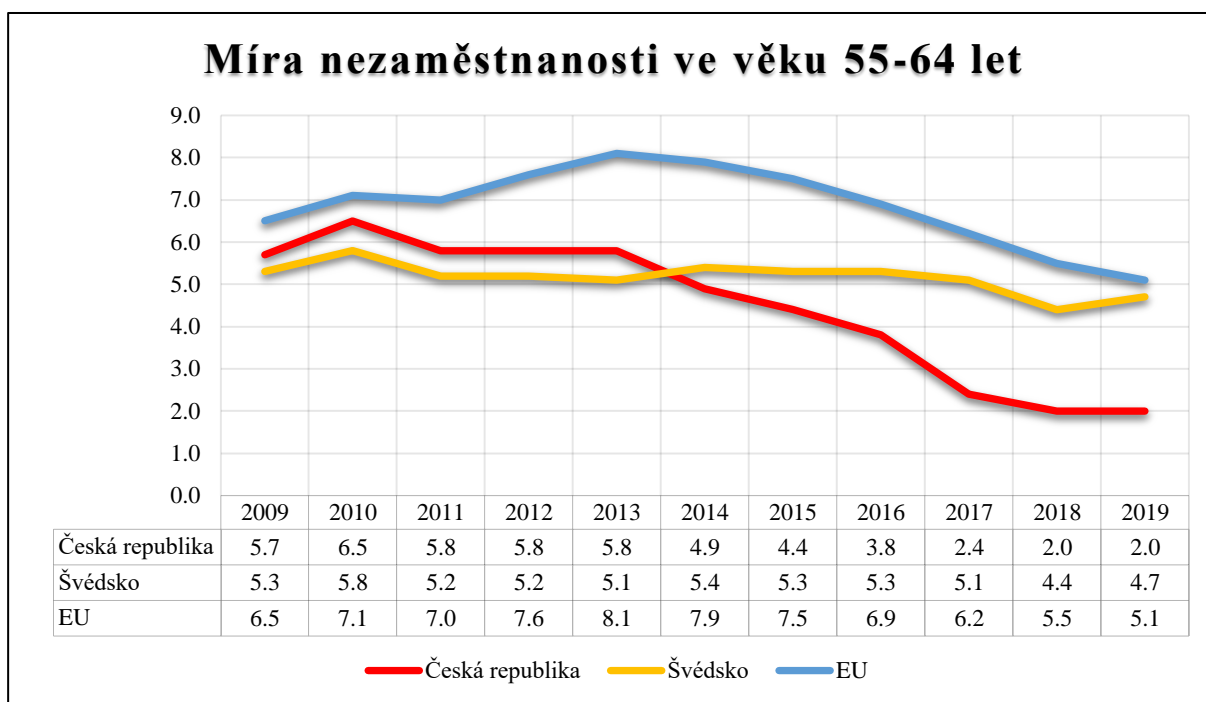
Na grafu č.2 je zaznamenána míra nezaměstnanosti, která se týká lidí ve věku od 15 do 24 let v období let 2009–2019. Tuto věkovou skupinu lze označit jako skupinu nezaměstnaných mladých lidí. Průměrná míra nezaměstnanosti této skupiny v ČR činí 13,7 %. Ve Švédsku je tato průměrná míra 21,57 % a v rámci Evropské unie 20,58 %.

Jak lze na grafu č.2 vidět, míra nezaměstnanosti mladých lidí v ČR se pohybuje poměrně nízko pod mírou nezaměstnanosti mladých lidí ve Švédsku i EU. Od roku 2009 do roku 2012 není rozdíl tak patrný. Ten se mezi mírami nezaměstnanosti začal prohlubovat především po roce 2013. Míra nezaměstnanosti poté začala klesat. V ČR je zaznamenán rychlejší a výraznější pokles míry. Co se týče Švédska je viditelný pokles až do roku 2018, v posledním roce byl zaznamenán nárůst o 2,7 p. b. na 20,1 %. V rámci EU míra nezaměstnanosti po roce 2013 pozvolna klesá.

V České republice míra nezaměstnanosti u mladých lidí od roku 2008 v důsledku světové finanční krize stoupala až do roku 2013, kdy je zaznamenána nejvyšší míra nezaměstnanosti, a to 19,5 %. Během rozmezí let 2014 až 2019 tato míra výrazně kolísala. Mezi nejvyšší a nejnižší zaznamenanou mírou, která byla na konci období, je rozdíl 13,9 p. b. Průměrně se tak míra nezaměstnanosti od roku 2014 snižovala meziročně o 2,06 %. Ze statistik Eurostatu vyplývá, že Česká republika si v celkovém porovnání se zaměstnáváním mladých lidí udržuje dlouhodobě nízkou mírou nezaměstnanosti a drží se na spodních příčkách. „V roce 2016 byla dokonce míra nezaměstnanosti mladých Čechů s 10,5 % druhá nejnižší v EU. Nízká nezaměstnanost mladých lidí souvisí s celkově nízkou mírou nezaměstnanosti v ČR.“ (Chlebounová, Euroskop, 2018) Oproti tomu Švédsko má podle Eurostatu 8. nejhorší míru nezaměstnanosti v EU lidí ve věku od 25 do 24 let.

Podle ČSÚ bylo k 1.1. 2019 evidováno 965 408 lidí ve věku od 15 do 24 let. Z toho 495 590 byli muži a 469 818 žen. Pro srovnání se začátkem sledovaného období, v roce 2009 byl celkový podíl lidí v tomto věku 1 344 749. Z čehož bylo 692 471 mužů a 652 278 žen. Počet lidí v tomto věku se v důsledku stárnutí populace tedy viditelně snížil. Snížení počtu obyvatel může mít vliv právě i na míru nezaměstnanosti

Oproti celkové míře nezaměstnanosti je míra nezaměstnanosti u mladých lidí znatelně vyšší. Z toho vyplývá, že mladí lidé jsou ekonomicky málo aktivní. To je způsobeno například tím, že většina z nich studuje a ekonomicky se začlení až v pozdějším věku. Dále to může být způsobeno například tím, že pokud se o zaměstnání uchází víc lidí, přednost dostanou zpravidla ti, kteří mají nějakou praxi a zkušenosti, což mladí lidé nabídnout nemohou.

Graf 3: Míra nezaměstnanosti ve věku 55-64 let

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat (2021)

Na grafu č.3 je znázorněna míra nezaměstnanosti obyvatel ve věku 55–64 let, tedy lidí v předdůchodovém věku. Míra nezaměstnanosti je u obou sledovaných států i EU relativně nízká. Je trochu vyšší v porovnání s celkovou mírou nezaměstnaností. Oproti míře nezaměstnanosti mladých lidí je však výrazně nižší.

V České republice měla nevyšší naměřená míra nezaměstnanosti v roce 2010 hodnotu 6,5 %. Příčinou nárůstu může být dopad světové finanční krize. Po roce 2010 míra nezaměstnanosti klesla na 5,8 % a tuto hodnotu si udržela tři roky po sobě. Následně dochází k pozvolnému poklesu míry. Nejnižší zaznamenaná míra je 2 %, ta byla zaznamenána v roce 2018 i 2019. Průměrná roční míra nezaměstnanosti u osob v předdůchodovém věku je za sledované období 4,5 %.

Ve Švédsku se během sledovaného období pohybuje míra nezaměstnanosti u lidí v předdůchodovém věku okolo ročního průměru, což je 5,2 %. Rozdíl mezi nejnižší a nejvyšší naměřenou hodnotou, tedy 4,4 % a 5,8 %, je pouze 1,4 p. b.

Zajímavá je křivka nezaměstnanosti u lidí v předdůchodovém věku v EU. Má stoupající tendenci až do roku 2013. Což je oproti sledované České republice a Švédsku výrazněji déle. Je to způsobeno tím, že jak Česká republika, tak Švédsko patří ve srovnání s ostatními státy EU ke státům s nižší mírou nezaměstnanosti lidí v předdůchodovém věku. Křivka EU tak dlouho stoupá především proto, že ji na průměru dost přidávají státy, u nichž byla míra nezaměstnanosti

v období 2009-2013 velmi vysoká. To je podle Eurostatu například Španělsko, Řecko nebo Severní Makedonie. Tam dosahovala průměrná míra nezaměstnanosti vysokých hodnot. V Severní Makedonii, která měla vůbec nejvyšší míru nezaměstnanosti, v tomto období, byla průměrná míra nezaměstnanosti 26,3 %. V EU to pro srovnání bylo pouze 7,3 %. Od roku 2014 začíná křivka postupně klesat. V roce 2019 je zaznamenána nejnižší míra a to 5,1 %. Celková průměrná roční míra nezaměstnanosti je ve sledovaném období 6,9 %.

Celková míra u lidí v předdůchodovém věku je poměrně nízká z několika důvodů. Je to především díky několikaletým zkušenostem, které jsou jejich velkou předností. Kromě pracovních zkušeností jsou to i životní zkušenosti, které mohou hrát také výraznou roli. Vzhledem k tomu, že se u těchto lidí už nepředpokládá, že by zakládali rodinu, je jejich výhodou oproti mladým lidem lepší časová flexibilita. Nepředpokládá se odchod na mateřskou dovolenou nebo časté ošetřování na děti. I přes všechny tyto přednosti, kterými lidé v předdůchodovém věku disponují, dochází často k jejich propouštění. Jejich nevýhodou totiž bývá, že nejsou schopni se v dnešní době rychle adaptovat na změny, které nastávají poměrně často. Problémem pro ně bývá hlavně výpočetní technika, s nimi přibývajících nové technologie a také neznalost cizích jazyků. Často bývají znevýhodněni z důvodu horší fyzické zdatnosti. (Horák, 2014)

Lidé v předdůchodovém věku bylo k 1.1. 2019 v České republice dle ČSÚ 1 307 167, z tvořily 50,83 % ženy a 49,17 % muži. Pro srovnání se začátkem sledovaného období, v roce 2009 byl počet lidí v tomto věku 1 471 855. 47,97 % byli muži a 52,03 % tvořily ženy.

Naplnění cíle Strategie Evropa 2020

Jedním z hlavních cílů Strategie Evropa bylo, aby Evropská unie jako celek, ale i členské státy Evropské unie dosáhly zaměstnanosti obyvatel ve věku od 20 do 64 let alespoň 75 %.

Při vypočítání průměrné zaměstnanosti obyvatel, z datových údajů Eurostatu, ve věku od 20 do 64 let v časovém rozmezí Strategie, tedy 2010 až 2020, jsme dospěli k těmto výsledkům:

- zaměstnanost v EU-27 dosáhla průměrné hodnoty 69,5 %
- zaměstnanost v České republice dosáhla průměrné hodnoty 74,9 %
- zaměstnanost ve Švédsku dosáhla průměrné hodnoty 80,5 %

V rámci EU-27 tak k naplnění cíle nedošlo. Stejně tak v České republice, které chybí k naplnění cíle 0,1 p. b. Jediný, kdo tak cíle dosáhnul je Švédsko, které dokonce překročilo hranici o 5,5 p. b.

3.3 Komparace HDP

V České republice tvoří největší část HDP služby – je to okolo 60 %. Druhou největší složku HDP tvoří průmysl, část je tvořena cca 30 % HDP. Zbývajících 10 % HDP tvoří primární sféra – lesnictví, zemědělství. Konkrétně zemědělství tvoří okolo 2-3 %. (ČSÚ, 2020)

Oproti tomu HDP Švédska tvoří, stejně tak jako v ČR, z největší části služby. Pokrývají však ještě o 15 % větší část HDP než v ČR, a to téměř 75 %. Průmysl pokrývá necelých 25 % a primární sféra zastupuje pouze 1,5 %. (OECD, 2019)

Pomocí hrubého domácího produktu můžeme popsat výkonnost ekonomiky dané země, tedy její ekonomickou výkonnost. Při komparaci ekonomik různých států je důležité brát v potaz počet obyvatel porovnávaných států. Aby nedocházelo ke zkreslování dat, porovnáváme častěji hrubý domácí produkt v přepočtu na obyvatele.

Pro srovnávání HDP vytvořil Eurostat Evropský srovnávací program, jehož cílem je porovnávat úrovně cen a reálných objemů HDP v jednotlivých zemích. Problémem při porovnávání v rámci jednotlivých zemí je totiž ten, že ne ve všech zemích se používá stejná měna a také se liší cenové hladiny. Nelze tak porovnávat porovnatelné. Je tedy důležité mít k dispozici koeficienty, které odstraní působení cenových hladin i odlišných směnných kurzů v jednotlivých zemích. Z toho důvodu se propočítávají parity kupní síly národních měn. (PPP – Purchasing Power Parity). (ČSÚ, 2018)

„Parity kupní síly jsou indikátory cenových rozdílů v jednotlivých zemích. V nejjednodušší verzi Parity kupní síly představují poměr cen v národních měnách za stejné výrobky a v různých zemích. Základní jednotkou pro paritu kupní síly je uměle vytvořená měnová jednotka PPS neboli standart kupní síly (PPS – Purchasing Power Standart). Zjednodušeně vyjadřuje, kolik měnových jednotek je nutné vynaložit za určité množství zboží a služeb v jednotlivých zemích.“ (ČSÚ, 2018)

Parita kupní síly se dle ČSÚ používá pro 2 hlavní účely:

- srovnávání hrubého domácího produktu různých zemí, údaje tak nejsou zkresleny odlišnými cenovými úrovněmi, které jednotlivé země mají,
- analýza cenové úrovně v jednotlivých zemích

Tabulka č.1 znázorňuje jakým způsobem lze podle metodické příručky parity kupních sil Eurostat-OECD, rozdělit členské země EU do 4 skupin podle výše jejich HDP na obyvatele.

Pro porovnání cenové hladiny se používají Indexy cenové hladiny (PLI). Pokud dosahuje Index vyšších hodnot než 100, je daná země dražší ve srovnání s evropským průměrem. Pokud jsou hodnoty PLI nižší, je země naopak levnější. (Eurostat, 2019)

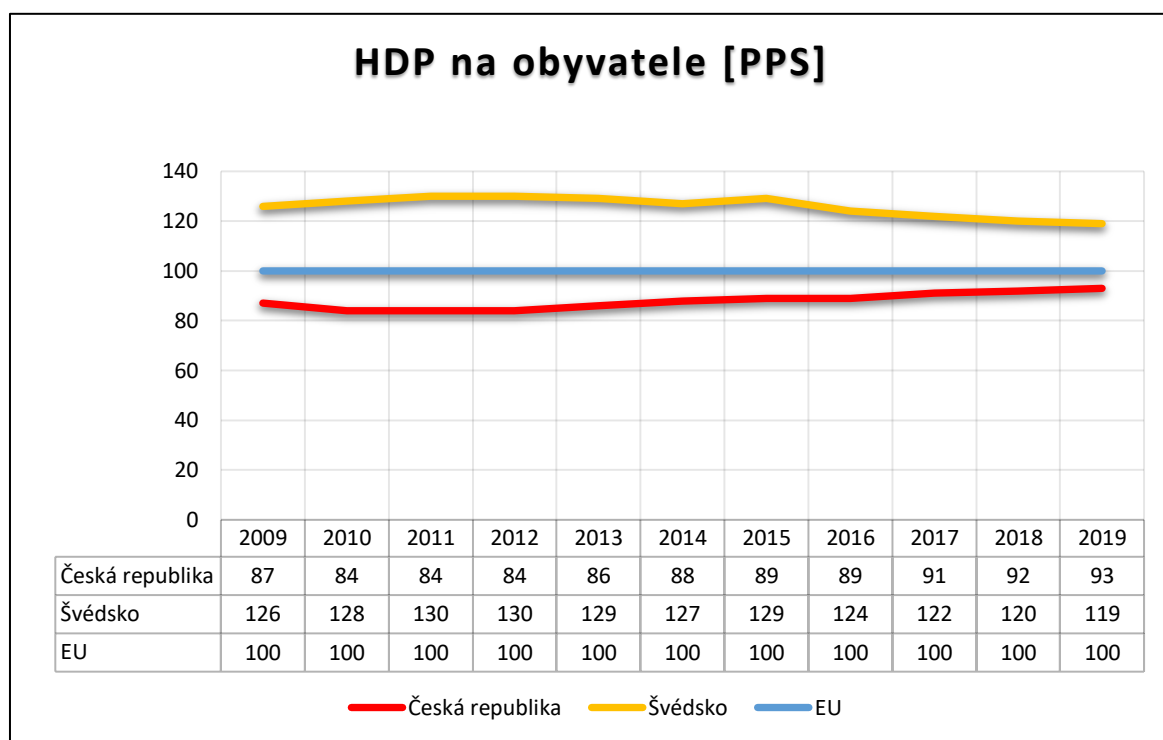
Tabulka 1: Rozdělení členských zemí EU do skupin podle výše HDP na obyvatele v PPS

Skupina zemí	HDP na obyvatele v PPS
s vysokým příjmem	120 a vyšší
s vyšším středním příjmem	100-119
s nižším středním příjmem	50-99
s nízkým příjmem	méně než 50

zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Na grafu č.4 je zaznamenán hrubý domácí produkt na obyvatele v PPS v období let 2009 až 2019. Švédsky hodnoty jsou na první pohled vyšší než hodnoty České republiky.

Podle tabulky č.1 je Česká republika podle zaznamenaných hodnot stát s nižším středním příjmem. Naopak Švédsko tím, že je výrazně nad hranicí 100 PPS, lze hodnotit jako stát s vysokým příjmem.

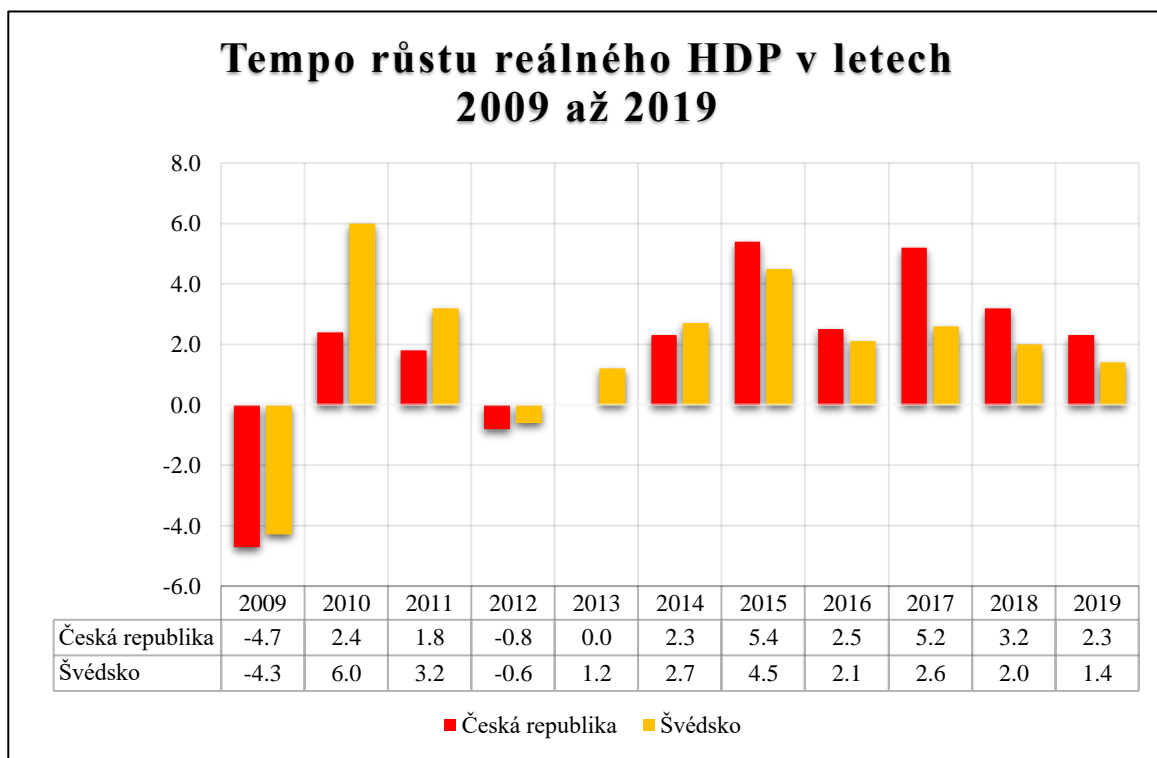
Graf 4: HDP na obyvatele

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat (2021)

V České republice je průměrné HDP na obyvatele v PPS 87,9. Nejnižší HDP, a to 84, zaznamenáváme v roce 2010, 2011 a 2012. Od roku 2013 můžeme pozorovat postupný nárůst. Ten je způsoben tím, že se ČR postupně vypořádávala s následky krize z roku 2008. Nejvyšší HDP, konkrétně 93 PPS, je tedy zaznamenáno na konci sledovaného období v roce 2019.

Švédský průměr HDP na obyvatele je v průměru 125,82. Nejnižší hodnota HDP, tedy 119, je zaznamenána na konci sledovaného období, v roce 2019. Naopak nejvyšší hodnota, přesně 130, byla naměřena v letech 2011 a 2012.

Při porovnání obou zemí je tedy zajímavé, že zatímco v České republice se hrubý domácí produkt ve sledovaném období spíše průběžně zvyšoval, až do roku 2019 kdy dosáhl svého vrcholu. Naopak ve Švédsku začíná na počátku sledovaného období na svých nejvyšších hodnotách, které v průběhu klesaly. I tak je ale švédský hrubý domácí produkt jednoznačně vyšší. To svědčí o vyšší ekonomické síle a celkové vyšší ekonomické úrovni Švédska oproti České republice.

Graf 5: Tempo růstu reálného HDP

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat (2021)

Roční míra růstu objemu umožňuje srovnání dynamiky ekonomického vývoje v čase mezi různými ekonomikami. Jedná se o meziroční změnu růstu HDP vyjádřenou v %.

Na grafu č. 5 je zaznamenáno tempo růstu reálného HDP v časovém období let 2009 až 2019. Z grafu je patrné, že česká ekonomika rostla v první polovině sledovaného období oproti Švédsku pomaleji, a to až do roku 2014. Od roku 2015 došlo oproti švédské ekonomice k viditelnému zrychlení tempa růstu. Roční míra růstu objemu HDP se ve Švédsku pohybovala stabilněji mezi hodnotami 1,4 % a 2,6 %. V České republice jsou zaznamenávány znatelnější výkyvy, nejvyšší v roce 2015 a 2017.

U obou států se čísla dostávají do záporných hodnot, což svědčí o propadu ekonomiky, v roce 2009. Tento propad je způsoben finanční krizí z roku 2008. V roce 2010 se začala ekonomika obnovovat. Z grafu můžeme zjistit, že ekonomika Švédska se s krizí vypořádala rychleji a dokázala ekonomiku úspěšněji oživit. To je možné pozorovat na míře růstu objemu v roce 2010, kdy je také zaznamenán největší rozdíl mezi tempem růstu. Zatímco v České republice bylo tempo růstu 2,4 %, hodnota švédského tempa růstu dosáhla hodnoty o 3,6% vyšší, tedy 6 %. Přesto, že postupem času docházelo především k obnově, došlo v roce 2012 opět k výraznějšímu poklesu ekonomiky. V roce 2012 klesla v České republice hodnota o 1 % na - 0,8 %. Ve Švédsku se hodnota snížila dokonce o 2,6 % na hodnotu - 0,6 %.

Pro porovnání vývoje HDP je zajímavý také ukazatel – **indikátor HDP**.

Ten se dle údajů Eurostatu vypočítá jako „poměr reálného hrubého domácího produktu k průměrné populaci konkrétního roku. Jedná se o měřítko ekonomické aktivity. Zároveň se používá jako náhrada za vývoj v materiální životní úrovni země. Jedná se však o omezenou míru ekonomického blahobytu, jelikož HDP nezahrnuje například většinu neplacené práce v domácnosti ani nebere v úvahu negativní dopady ekonomické činnosti, jako je zhoršování životního prostředí. „

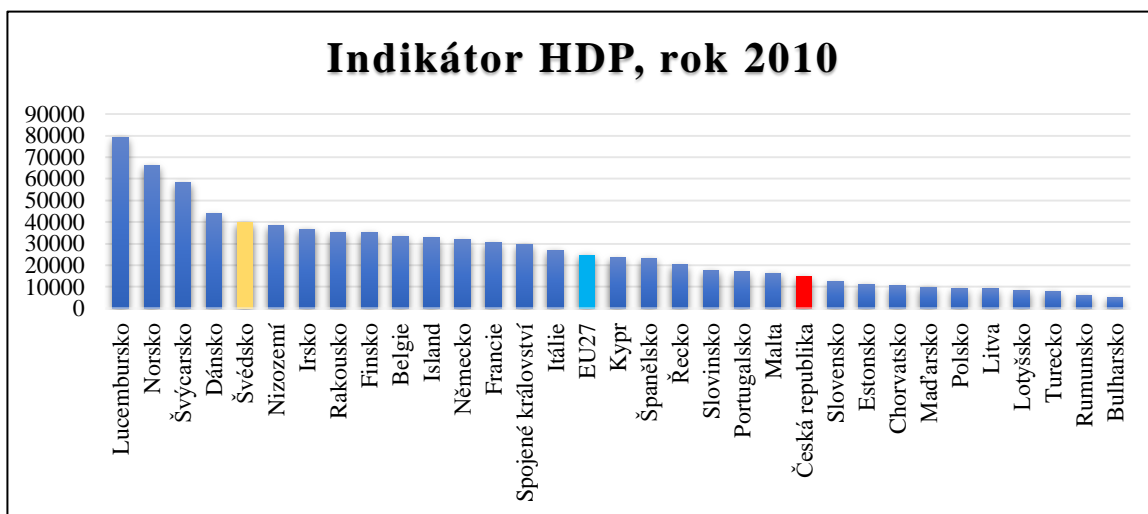
Na grafu č. 6 je zaznamenán indikátor HDP za rok 2010. Na grafu č. 7 jsou zobrazena stejná data, ale za rok 2019. Graf č. 6 tedy zachycuje začátek sledovaného období a graf č. 7 konec období. Cílem těchto grafů je znázornit, jak se změnila ekonomická aktivita porovnávaných zemí za období 10 let a především, zda se výrazně měnila vzhledem k Evropské unii a postavení k ostatním státům.

Jak lze vidět v grafu č. 6, Švédsko se v roce 2010 umístilo na pomyslném celkovém 5. místě v rámci EU. Indikátor HDP činil 39 950. Ve srovnání s EU, která dosáhla indikátoru 24890 se nachází vysoko nad průměrnými hodnotami. Naopak Česká republika, která má index

HDP 15 020, se nachází výrazně za pod průměrnými hodnotami EU a řadí se až na pomyslné 22.místo.

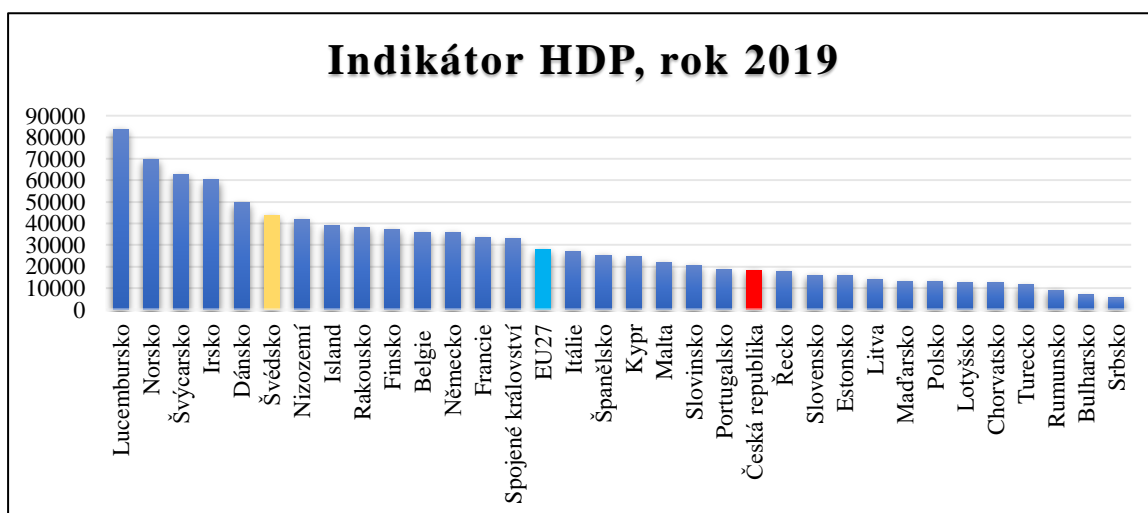
Podle grafu č.7, který zachycuje rok 2019 si Švédsko udrželo v rámci EU přední pozici, pohoršilo si o 1 příčku a obsadilo pomyslné 6.místo. Indikátor vzrostl na hodnotu 43 920. Naopak Česká republika si o 1 příčku polepšila a dostala se na 21. místo. Indikátor HDP činil 18 330. Na grafu je možné také vidět, že celkově vzrostl i evropský průměr. Indikátor se zvýšil o 3080 na 27 970.

Ekonomická aktivita států během sledovaného období výrazně vzrostla.

Graf 7: Indikátor HDP (2009)

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat (2021)

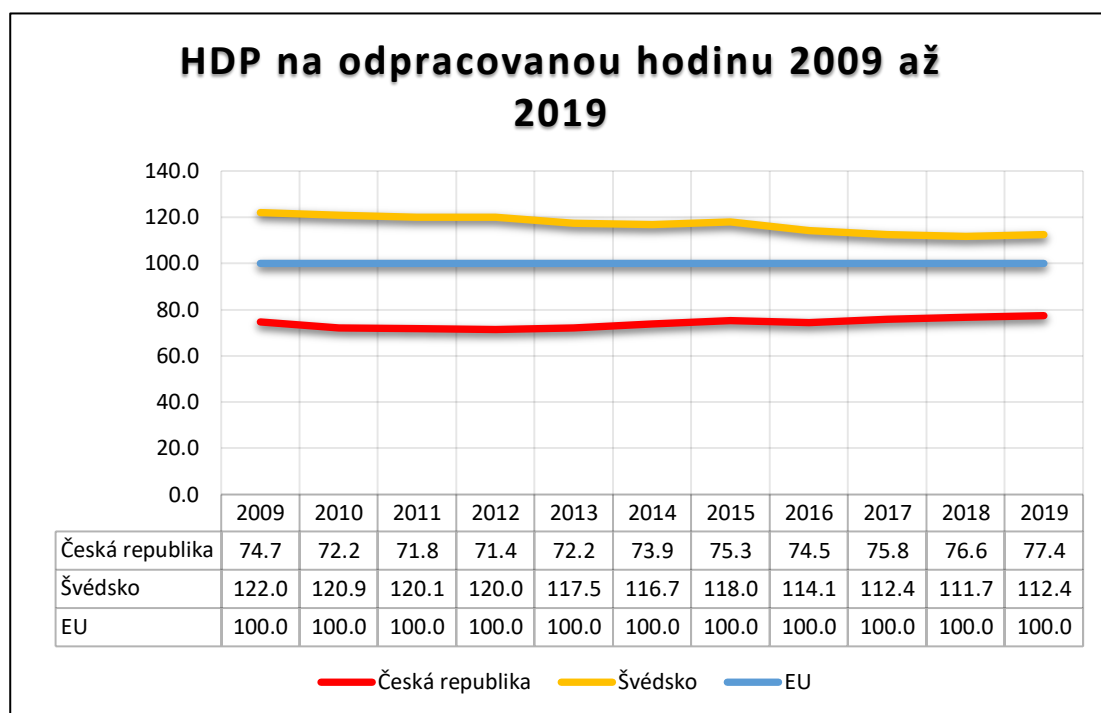

Graf 6: Indikátor HDP (2019)

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat (2021)

V rámci makroekonomické analýzy je zajímavým ukazatelem také **produktivita práce**.

Eurostat pro možnost porovnávání zveřejňuje produktivitu práce, která je vyjádřena jako HDP na odpracovanou hodinu. Pomocí tohoto ukazatele je následně porovnávána produktivita ekonomik států vzhledem k evropskému průměru. Podobně jako u HDP na obyvatele v PPS je evropský průměr vyjádřen hodnotou 100. Pokud přesáhne hodnota indexu tuto hranici, je produktivita práce nadprůměrná. Naopak pokud je pod hranicí 100, je podprůměrná. Přepočet produktivity práce na odpracovanou hodinu by měl eliminovat rozdílnosti ve složení pracovní síly, tedy jestli zaměstnané osoby v daném státě pracují na plný nebo částečný úvazek.

Graf 8: HDP na odpracovanou hodinu

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat (2021)

Jak lze z grafu č.8 vyčíst, produktivita práce české ekonomiky se oproti evropskému průměru pohybuje ve výrazně nižších hodnotách. Při hodnocení jejího vývoje ve sledovaném období je možné si všimnout, že se hodnoty nijak výrazně neliší. Pohybují se v rozmezí od 71 % do 77 %, tedy rozdíl mezi nejnižší a nejvyšší hodnotou činí 6 %. Celkový průměr produktivity práce je za sledované období 74,2 %. To je téměř o čtvrtinu méně, než je hodnota evropského průmětu. V tomto ohledu tak lze říct, že Česká republika viditelně zaostává. Nižší hodnoty jsou zaznamenány v první polovině období. V té druhé se postupně zvyšovaly. Produktivita práce švédské ekonomiky oproti české viditelně přesahuje evropský průměr. Nejvyšší hodnota, 122 % byla zaznamenána v roce 2009. Hodnota 111,4 %, která je naopak

nejnižší, byla zaznamenána v roce 2015. Průměrná hodnota produktivity práce je v daném časovém horizontu 116,9 %. Na rozdíl od produktivity práce české ekonomiky, která ve sledovaném období rostla, docházelo ve Švédsku naopak spíše k mírnému poklesu. Od nejvyšší k nejnižší hodnotě je to také cca 10 %. I přesto si však drží průměrné hodnoty vysoko nad evropským průměrem.

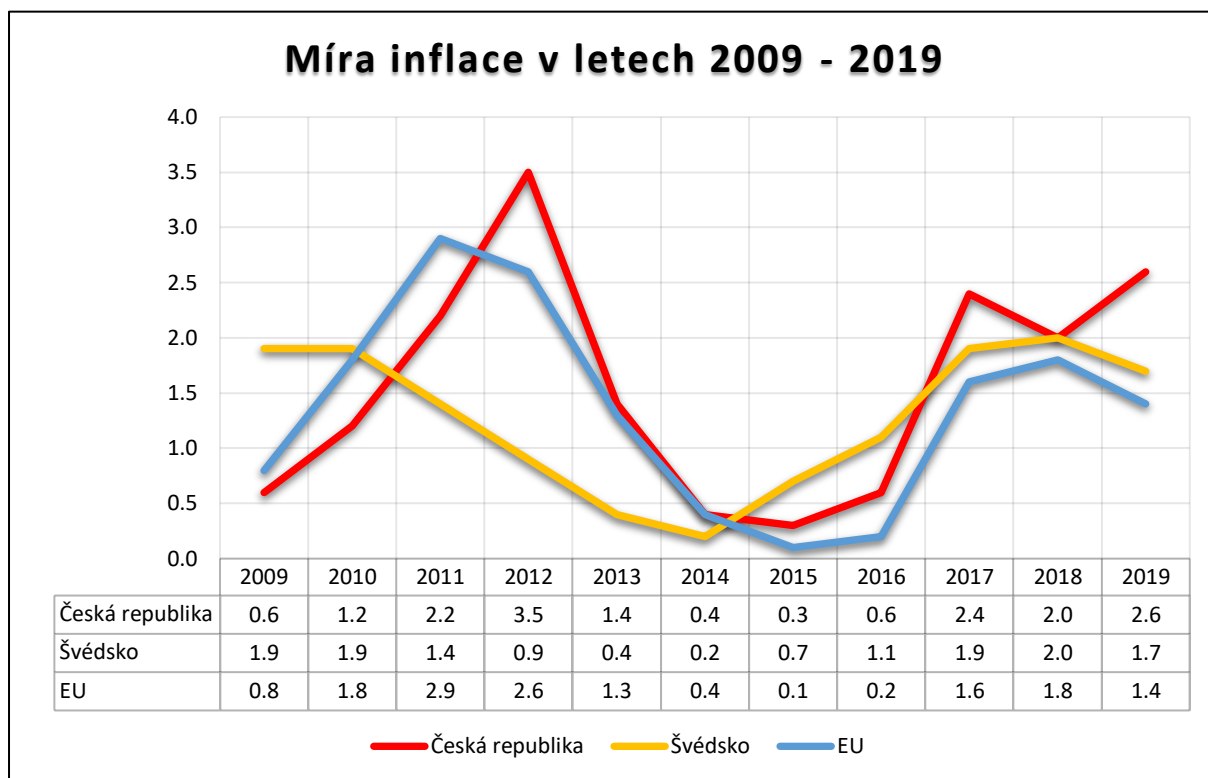
Poměrně zajímavým ukazatelem jsou **náklady práce na odpracovanou hodinu**. Jedná se o celkové výdaje, které zaměstnavatelé vynaložili na zaměstnávání zaměstnanců. Do celkových nákladů práce se započítávají náhrady zaměstnancům (mzdy, příspěvky na sociální zabezpečení), náklady na odborné vzdělání zaměstnanců a výdaje na pracovní oděvy. Od toho se však odečítají veškeré obdržené dotace.

Podle údajů Eurostatu se v Evropské unii množství nákladů práce na odpracovanou hodinu dost výrazně odlišuje. Rozdíl mezi státem s nejnižší hodnotou, tedy 6 EUR (Bulharsko) a nejvyšší hodnotou, 44,7 EUR (Dánsko) je dost znatelný. Celkově byly v roce 2019 průměrné hodinové náklady práce 27,7 EUR.

Co se týče České republiky, dosahují hodnoty 13,5 EUR, což je velmi nízko pod hodnotou evropského průměru. Ve srovnání se Švédskem je na tom ČR ještě mnohem hůře, protože hodnoty Švédska dosáhly za rok 2019 3x větších hodnot, a to 36,3 EUR.

3.4 Komparace míry inflace

Stabilita cenové hladiny neboli míra inflace je důležitou součástí makroekonomické analýzy. Svou roli hraje například při možnosti vstupu do eurozóny. Také platí, že čím dosahuje míra inflace vyšších hodnot, tím rychleji dochází ke snižování kupní síly domácí měny.

Graf 9: Míra inflace

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat (2021)

Na grafu č.9 je zaznamenána míra inflace v období let 2009 až 2019. Při zaměření na celkové hodnoty si lze všimnout, že oba státy udržovaly v tomto směru hodnoty inflace po celou dobu sledovaného období v poměrně nízkých hodnotách.

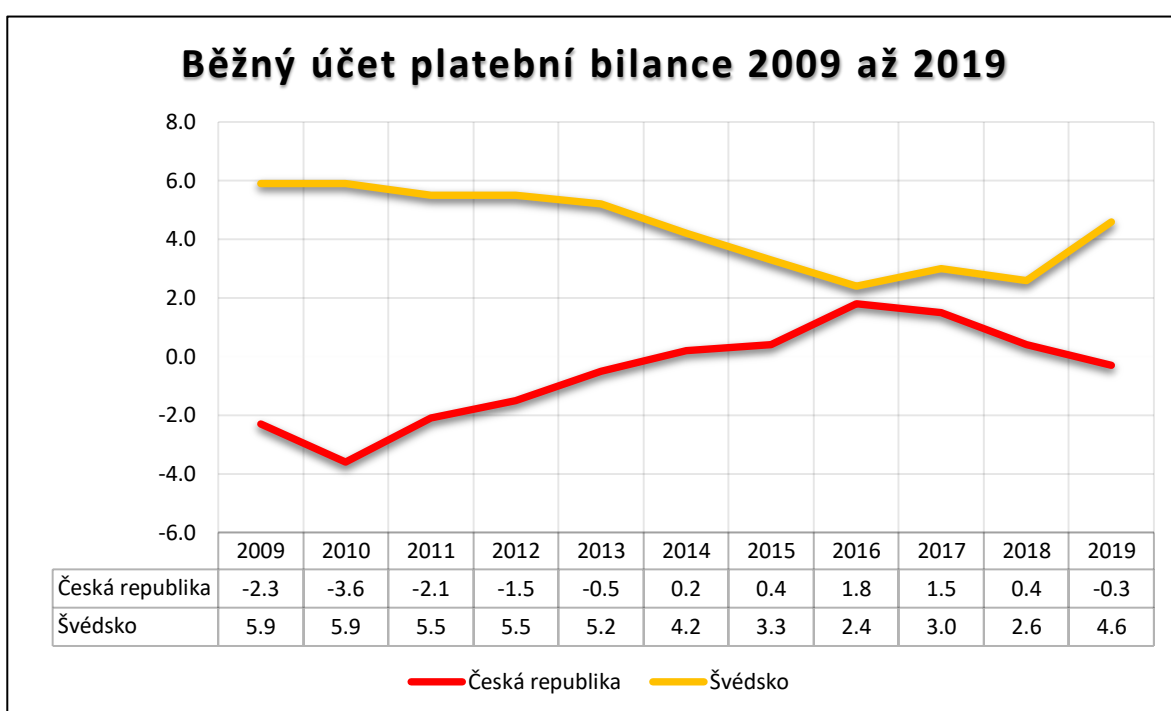
Při pohledu na českou křivku míry inflace, lze zpozorovat velmi prudký nárůst v období od roku 2009 do roku 2012. Míra narostla z 0,6 % o 2,9 p. b. na hodnotu 3,5 %. Po roce 2012 začala míra inflace rapidně klesat. Zde je možné pozorovat ještě větší rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší mírou. Došlo k poklesu o 3,2 p. b. Celková průměrná míra inflace v České republice činí 1,6 %. Oproti evropskému průměru, který je 1,4 % se tedy pohybuje mírně nad průměrnými hodnotami.

Míra inflace ve Švédsku je za sledované období stabilnější. Za sledované období nedošlo k žádnému prudkému nárůstu nebo poklesu. V první polovině období je zaznamenán pozvolný

pokles, o 1,7 p. b. během 5 let. Po roce 2014 dochází opět k mírnému nárůstu. Průměrná míra inflace je ve Švédsku během let 2009 až 2019 1,3 %. Tedy těsně pod evropským průměrem.

3.5 Komparace platební bilance

Z dat, které Eurostat zveřejňuje k platební bilanci, byla komparaci vybrána poměrně sledovaná část, kterou je běžný účet. Běžný účet poskytuje informace o transakcích země se zbytkem světa. Vyjadřuje, jaké % z národního HDP tvoří běžný účet platební bilance, tedy součet čistého exportu zboží a služeb jednotlivých států vůči zahraničí, čistých příjmů ze zahraničních investic a zaměstnání a ostatních převodů. Hodnoty vývozu a příjmů se uvádí se znaménkem plus, dovozy a výdaje se znaménkem mínus. Pokud je tedy účet záporný, znamená to, že dochází k odlivu peněžních prostředků, a naopak pokud je účet kladný, peněžní prostředky plynou do ekonomiky. Vyjadřuje tedy také vztah země vůči zahraničí.

Graf 10: Běžný účet platební bilance

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat (2021)

Graf č. 10 zachycuje běžný účet platební bilance v procentech. Jak je na první pohled vidět, česká křivka běžného účtu se v první polovině sledovaného období, tedy do roku 2013, pohybuje v záporných hodnotách. Z toho vyplývá, že v tomto období docházelo k odlivu peněžních prostředků z ekonomiky. V roce 2014 se hodnota přehoupala nad hranici nuly. V kladných hodnotách se udržela pouze do konce roku 2018. Na konci sledovaného období, tedy v roce 2019 opět dochází k výraznému poklesu na zápornou hodnotu -0,3 %. Vůbec nejhorší platební bilanci zaznamenáváme v roce 2010, kdy hodnota klesla na - 3,6 %. Průměrná roční hodnota za sledované období byla -0,5 %. Po většinu období tak peněžní prostředky z ekonomiky spíše odcházely.

Co se týče švédské křivky běžného účtu, pohybuje se ve sledovaném období celou dobu v kladných hodnotách. Docházelo tak k plynutí peněz do švédské ekonomiky. Nejvyšší hodnotu zaznamenáváme v roce 2009, a to 5,9 %. Naopak nejnižší hodnota, 2,4 % byla zaznamenána v roce 2016. Průměrná roční hodnota běžného účtu platební bilance ve sledovaném období byla 4,4 %. Oproti českým hodnotám je to dost značný rozdíl, tj. 3,9 %.

3.6 Export a import zboží a služeb

Poslední vybraným ukazatelem, jehož komparace bude provedena je otevřenost ekonomiky. Otevřenost ekonomiky je standardně vyjádřena jako podíl vývozu a dovozu zboží a služeb na hrubém domácím produktu. Otevřenost ekonomiky souvisí s exportem a importem zboží a služeb.

Import neboli dovoz znamená, že jsou do státu dováženy komodity ze zahraničí, kterými stát buď nedisponuje (např. nerostné suroviny, zemědělská produkce) nebo je není schopen vyrábět (např. technologická nevyspělost).

Opakem je **export**. V tomto případě dochází k vývozu zboží a rozšíření na trh. Export je nejčastěji využíván ve strojírenském průmyslu. (Srнад, Krausová, 2008)

Faktorů, které mohou ovlivňovat mezinárodní obchod může být několik. Jsou to například faktory ekonomické (ovlivňovány hospodářskou politikou státu a makroekonomickou vyspělostí), faktory sociální a kulturní (spotřební chování, mentalita prostředí) a technologické faktory (stupeň technologické vyspělosti dané země, úroveň mezinárodní logistiky). (Machková, 2009)

Česká republika je považována za zemi, které je spíše proexportně zaměřena. To znamená, že vláda republiky považuje export za jednu ze svých priorit. Na českou ekonomiku je nahlíženo jako na velmi otevřenou ekonomiku a celková prosperita hospodářství je zčásti závislá také na výši exportu. (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2015)

Mezi zboží, které je z České republiky exportováno v největším množství patří především výrobky zpracované automobilovým a strojírenským průmyslem. Dále pak elektronika nebo výrobky z plastu. Ze zemí, které jsou pro Českou republiku významnými exportními partnery je tím největším Německo. Dalšími většími exportními partnery jsou například Slovensko, Velká Británie či Francie. (ČSÚ, 2019)

Švédsko je stejně jako Česká republika orientované spíše exportně. Vyváží více než polovinu vyrobených produktů. Vzhledem ke svým bohatým přírodním zdrojům, kterými jsou dřevo a železná ruda, je Švédsko respektovaným obchodním partnerem pro ostatní státy. Zboží,

kteřé je nejvíce exportováno, pochází ze strojírenského průmyslu. Tvoří více než 50 % exportu. Jsou to především stroje, elektronika, výrobky ze dřeva, minerály nebo farmaceutické produkty. Nejvýznamnější exportním partnerem je ke konci roku 2019 sousední Norsko (10, 7 % exportu). Dalším velmi významným partnerem je pro Švédsko Německo (10, 5 %) a velký nárůst zaznamenáváme od roku 2018 u USA (8 %). Za těmito státy zůstává ještě například Finsko nebo Dánsko. (Statistics Sweden, 2019)

To, že jsou obě porovnávané země proexportně zaměřené vyplývá mimo jiné i z omezenosti jejich domácího trhu. Z tohoto důvodu musí hledat odbytiště pro svoje výrobky na zahraničních trzích.

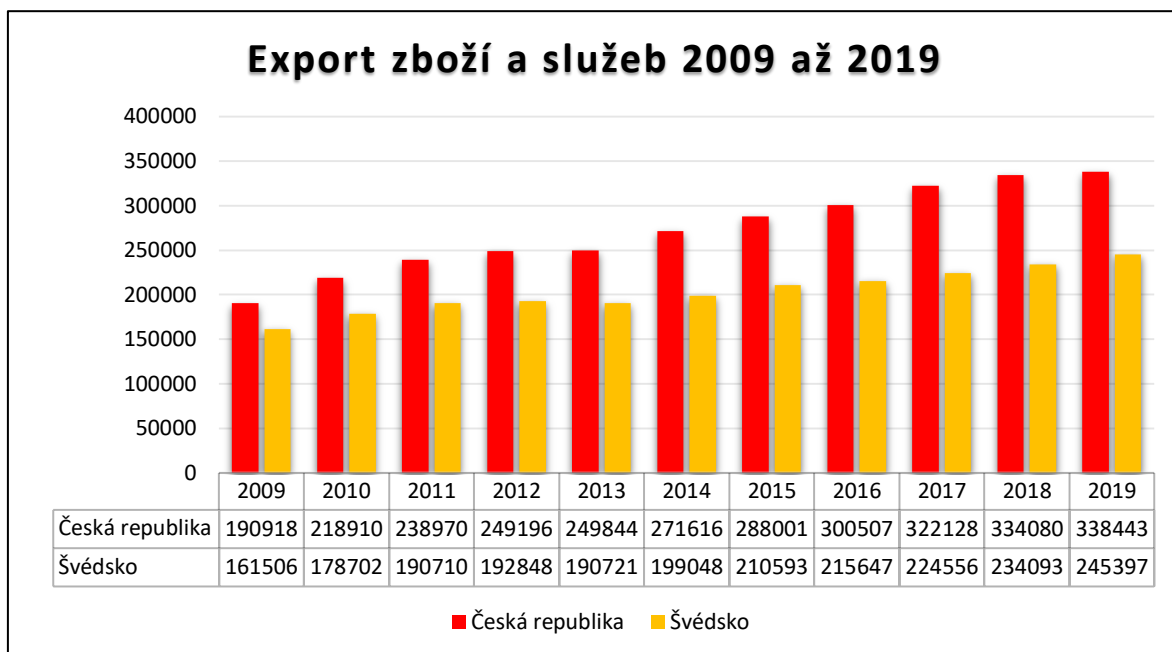
Co se týče importu zboží do České republiky, pohybuje se stejně jako export na vyšší úrovni. To však nelze hodnotit za kladnou skutečnost. Vysoké hodnoty importu totiž značí o tom, že Česká republika není schopna uspokojit poptávku po zboží z vlastních zdrojů. Nejčastějším předmětem importu jsou výrobky strojírenského průmyslu – především stroje a dopravní prostředky. Dále průmyslové zboží, textil, nábytek, paliva a potraviny. Zboží je dováženo z ostatních států EU, Číny nebo Korei či Turecka (ČSÚ, 2019).

V případě Švédska je jednoznačně největším dovozcem zboží Německo (17,9 %). Následuje Nizozemí, Norsko či Dánsko. Zajímavostí je, že je zboží do Švédska importováno ze 70, 3 % z Evropské unie. Ze zbytku světa je importováno 16,2 % zboží a ze států, které nejsou členy Unie 13,5 % zboží.

Srovnání českého a švédského exportu zboží a služeb je zobrazeno na grafu č. 11. Lze si všimnout, že v obou porovnávaných zemích má export během sledovaného období rostoucí tendenci. Dochází tedy ke zvyšování objemu exportovaného zboží a služeb, což lze hodnotit velmi kladně. Česká republika v porovnání se Švédskem exportuje více zboží a služeb.

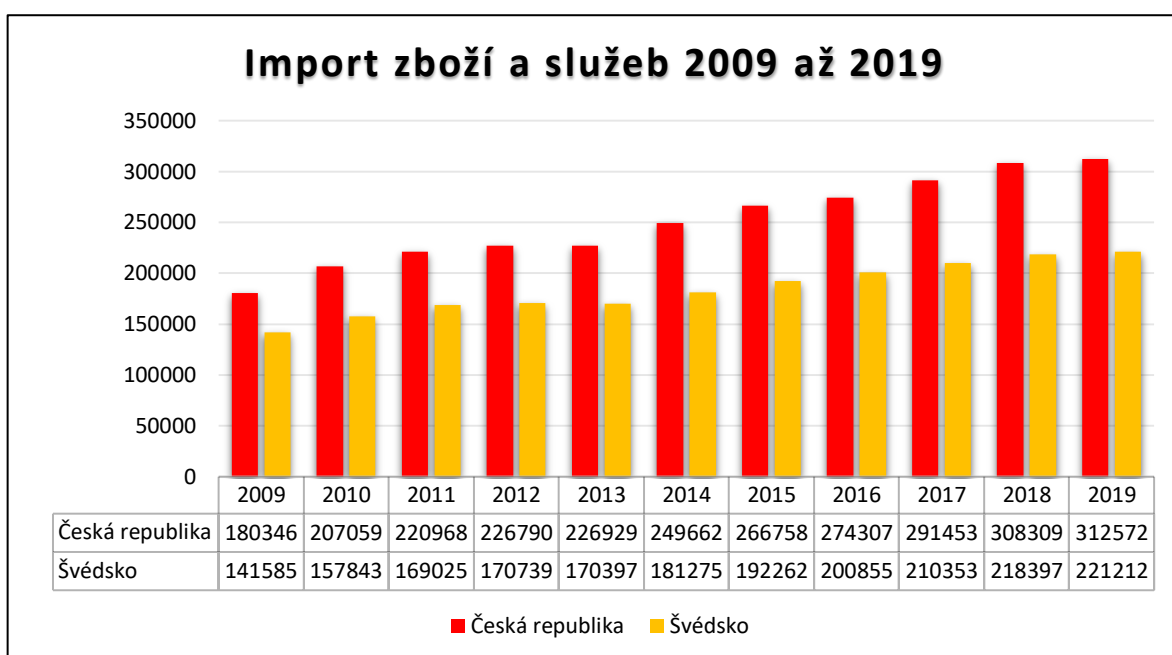
Podíl výše exportu na výši HDP ve sledovaném období tvořil průměrně 74,40 % v České republice a 44,37 % ve Švédsku. V tomto případě je rozdíl exportu mezi porovnávanými státy vysoký – 30 %

Graf č.12 znázorňuje import zboží a služeb v letech 2009 až 2019. Import, stejně jako export, vykazuje v případě České republiky i Švédska rostoucí tendenci. Při porovnání množství importovaného zboží s velikostí hrubého domácího produktu zjistíme průměrnou hodnotu pro sledované období v České republice 68,89 % a ve Švédsku 40,37 %. Rozdíl je nepatrně menší než u exportu, i tak je ale hodnota 28,37 % poměrně vysoká.

Graf 11: Export zboží a služeb

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat (2021)

Graf 12: Import zboží a služeb

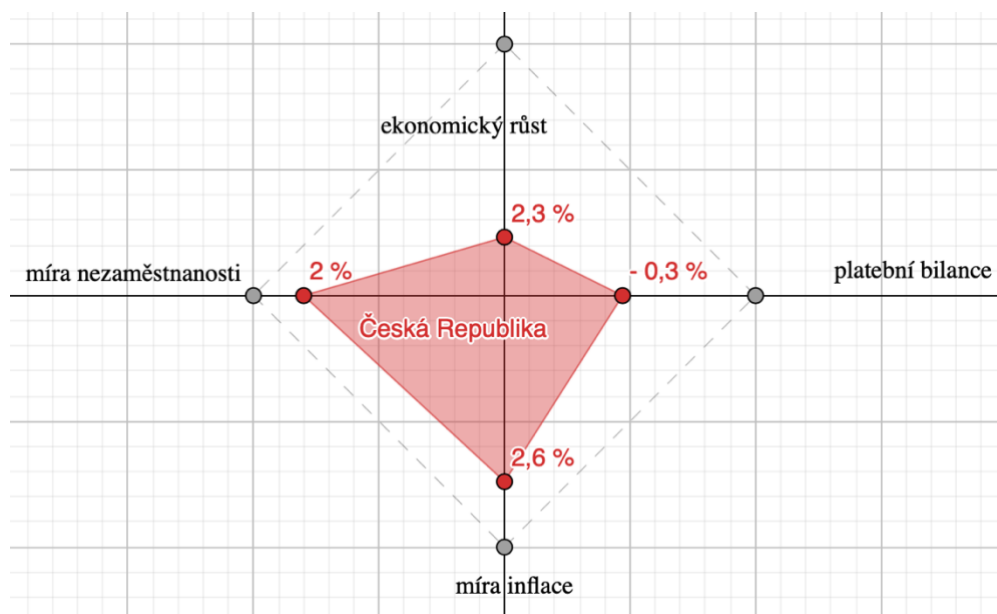
Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat (2021)

3.7 Aplikace magického čtyřúhelníku

Pro komparaci hospodářských politik porovnávaných států lze využít magický čtyřúhelník. Po zanesení 4 sledovaných ukazatelů do grafu se jednotlivé hodnoty spojí do čtyřúhelníku. Porovnáním obsahu ploch dostaneme výsledek. Sledovanými ukazateli jsou – ekonomický růst, míra nezaměstnanosti, míra inflace a platební bilance.

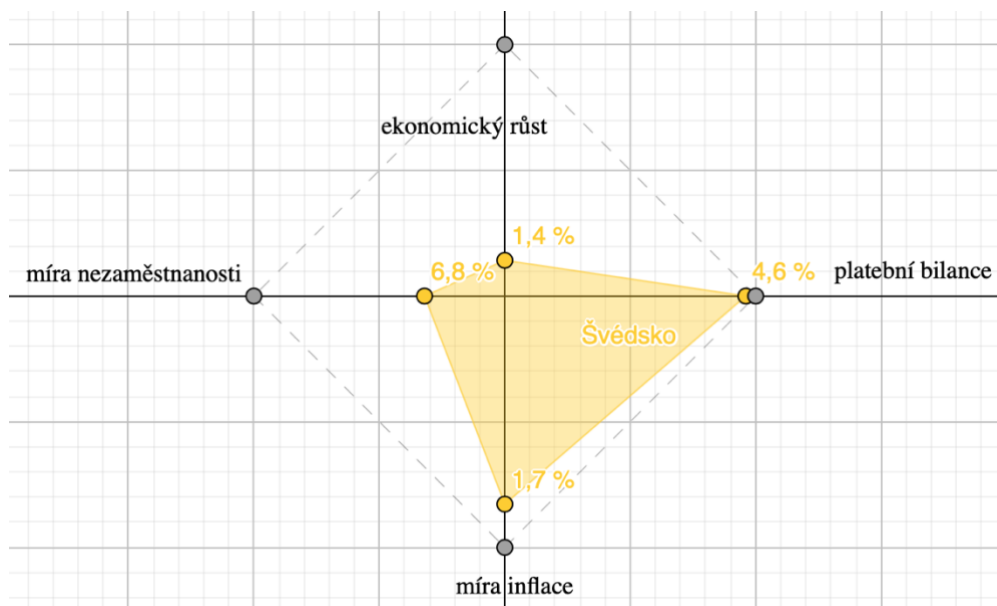
Obecně platí, že čím je větší zobrazená plocha, tím účinnější je hospodářská politika státu, tedy čím dále od středu se nachází ukazatel, tím se zvětšuje plocha a tím je výsledek lepší.

Pro aplikaci do magického čtyřúhelníku byla použita data za rok 2019.

Obrázek 3: Magický čtyřúhelník ČR (2019)

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat (2021)

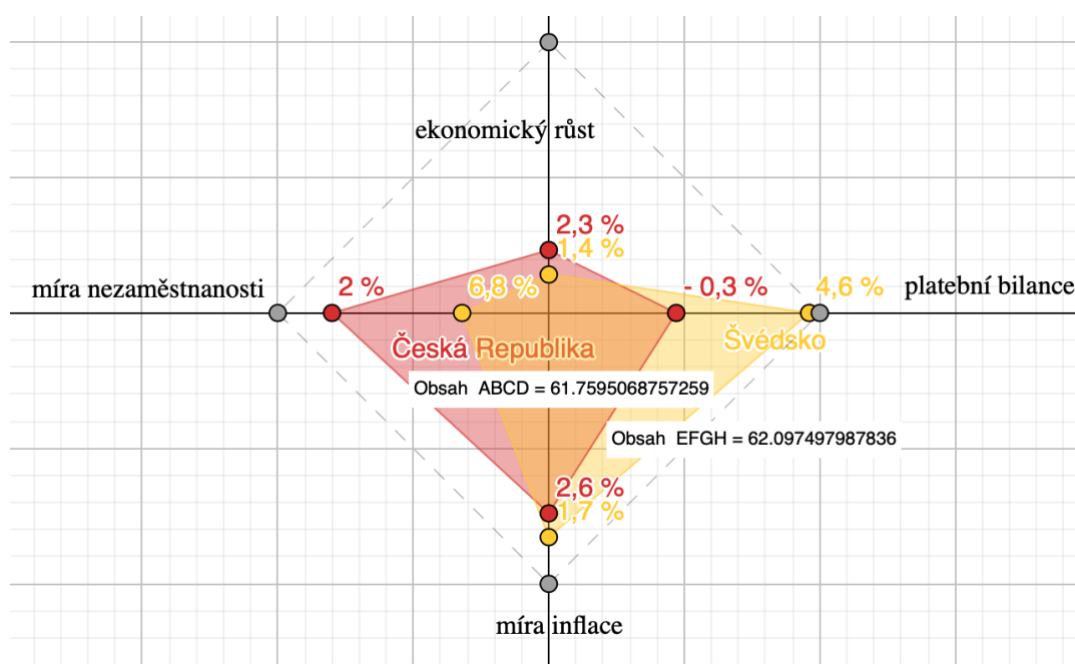
Obrázek 4: Magický čtyřúhelník Švédska (2019)

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat (2021)

Jak je možné na první pohled vidět, tvary čtyřúhelníků se liší. Zatímco český čtyřúhelník směřuje doleva, švédský směřuje doprava. Je to dáno především velkou rozdílností hodnot míry nezaměstnanosti a platební bilance.

Česká republika (obr.3) měla v roce 2019 oproti Švédsku (obr. 4) nízkou nezaměstnanost, rozdíl činí 4,8 %. Proto je český čtyřúhelník natočen výrazně vpravo. Natočení švédského čtyřúhelníku doleva způsobuje velký rozdíl v hodnotách platební bilance. Česká hodnota -0,3 % byla záporná, švédská hodnota 4,6 % kladná, a především výrazně vyšší. Jak ekonomický růst, tak míra inflace se za rok 2019 liší pouze v řádu desetin, proto není protažení spodního a horního vrcholu nijak výrazné.

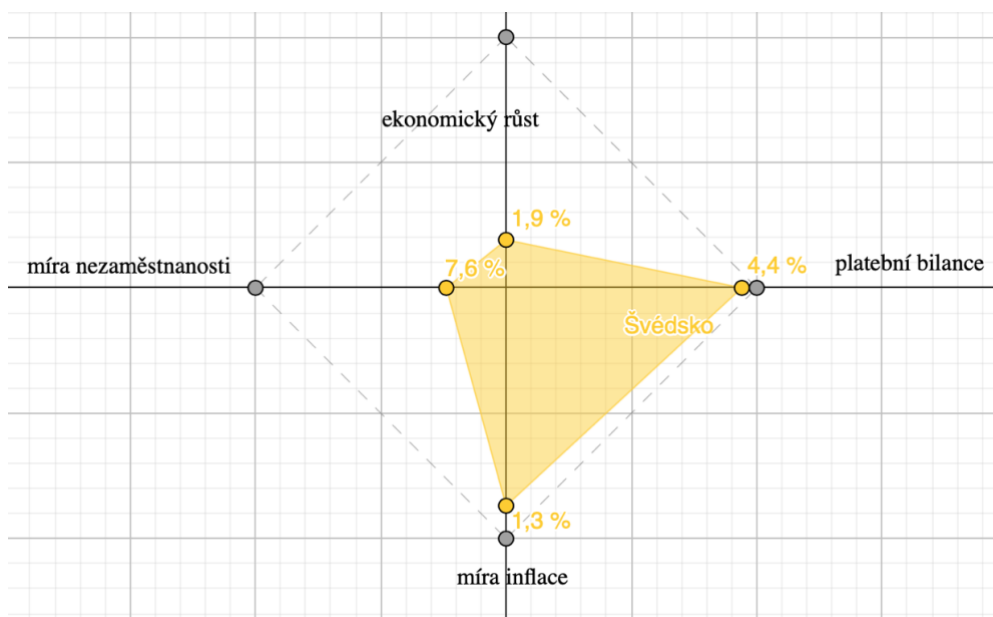
Při pohledu na oba čtyřúhelníky není zřejmé, který zabírá větší plochu, což je rozhodující pro porovnání. Proto je nutné vypočítat obsah obou ploch. Plocha českého magického čtyřúhelníku vychází po vypočítání 61,8 cm². Plocha švédského čtyřúhelníku vychází 62,1 cm². Z výsledků vyplývá, že v roce 2019 byla hospodářská politika Švédska účinnější.

Obrázek 5: Komparace magických čtyřúhelníků ČR a Švédska

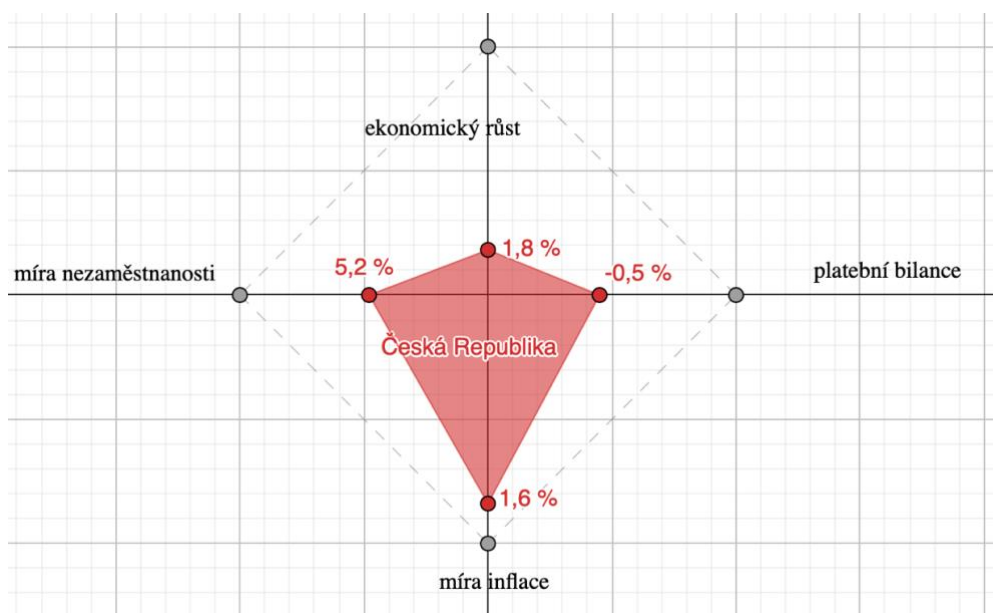
Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat (2021)

Vzhledem k tomu, že je porovnáván vývoj hospodářské politiky v České republice a Švédsku v časovém rozmezí let 2009 až 2019, bude přínosnější provést komparaci zprůměrováním hodnot za jednotlivé roky ve sledovaném období. Následně budou hodnoty zaneseny do grafické podoby magického čtyřúhelníku.

Obrázek 6: Magický čtyřúhelník Švédska (průměrné hodnoty)

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat (2021)

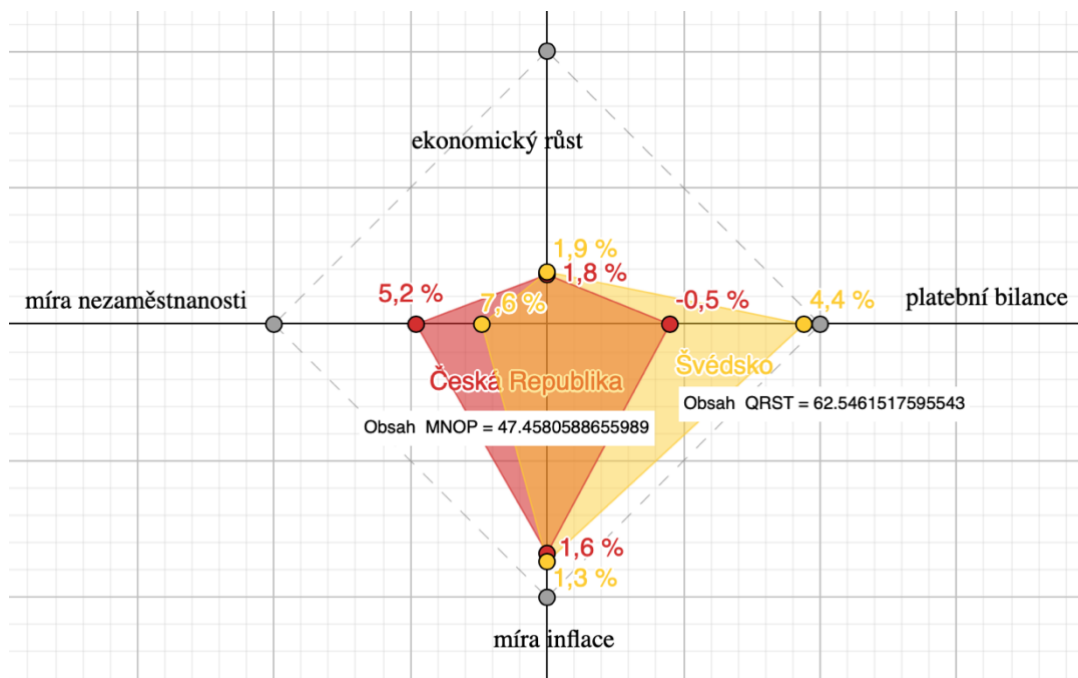

Obrázek 7: Magický čtyřúhelník ČR (průměrné hodnoty)

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat (2021)

V tomto případě je na první pohled vidět, že je rozdíl mezi českým magickým čtyřúhelníkem a švédským magickým čtyřúhelníkem nejen ve tvaru, ale také ve velikosti. Průměrný ekonomický růst i průměrná míra inflace se liší pouze v řádu desetinných čísel. Rozdíl mezi průměrnou mírou nezaměstnanosti činí 2,4 p. b. Ačkoliv se tento rozdíl nemusí zdát velký, je tento rozdíl v magickém čtyřúhelníku znatelný. Plocha českého čtyřúhelníku je zasahuje výrazně vlevo. Největší rozdíl je zaznamenán u platební bilance. Rozdíl 4,9 p. b.

způsobuje, že plocha švédského čtyřúhelníku zasahuje skoro celou svojí částí vpravo. Tím vzniká největší rozdíl mezi plochami obou čtyřúhelníků.

Obrázek 8: Komparace magických čtyřúhelníků ČR a Švédska (průměrné hodnoty)

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat (2021)

Celková plocha českého magického čtyřúhelníku ve sledovaném období tvoří 47,5 cm². Oproti tomu švédská plocha čtyřúhelníku je 62,5 cm². Ve sledovaném období 2009 až 2019 byla hospodářská politika Švédska účinnější.

3.8 Komparace nastavení podnikatelského prostředí

Způsob, jakým mají jednotlivé státy nastaveny podnikatelské prostředí, může z dlouhodobějšího hlediska ovlivnit ekonomický růst. Světová banka každý rok zveřejňuje v rámci studie projekt Doing Business. Projekt Doing Business poskytuje objektivní opatření obchodních předpisů a jejich prosazování ve 190 ekonomikách. Zaměřuje na domácí malé a střední společnosti a měří předpisy, které se na ně vztahují během jejich životního cyklu. Studie obsahuje 10 klíčových ukazatelů, na jejichž základě je zprůměrován a určen výsledný index. V rámci komparace nastavení podnikatelského prostředí mezi Českou republikou a Švédskem jsou čerpána z data z brožury Doing Business 2020. Tato brožura obsahuje hodnocení za rok 2019.

- 1) *Zahájení podnikání* – v této oblasti se měří počet postupů, čas, náklady a minimální splacený kapitálový požadavek pro založení malé a střední společnosti s.r.o.
- 2) *Nakládání se stavebním povolením* – sleduje se postup, čas a náklady na vyřízení všech formalit k vybudování skladu (potřebné licence, vyřízení kontrol apod.)
- 3) *Získávání elektřiny* – hodnocení postupů, času a především nákladů, které jsou potřebné k získání trvalého elektrického připojení
- 4) *Registrace majetku* – zkoumání kroků, času a nákladů spojených s registrací nemovitosti
- 5) *Získání úvěru* – zkoumání síly systému úvěrového výkaznictví a účinnosti zákonů a zajištění úpadku při usnadňování poskytování úvěrů
- 6) *Ochrana menšinových investorů* – zahrnuje měření síly ochrany menšinových akcionářů a jejich práva
- 7) *Placení daní* – zaznamenává daně a povinné příspěvky a administrativní zátěž, která s placením dluhů a příspěvků souvisí (např. časová náročnost plateb)
- 8) *Obchodování přes hranice* – zaznamenává čas a náklady spojené s logistickým procesem exportu a importu
- 9) *Prosazování smluv* – měří především čas na – podání a doručení případu, vynucení rozsudku nebo na soudní proces a na získání rozsudku
- 10) *Řešení platební neschopnosti* – sledování času a nákladu, který je potřeba pro zavření podniku a insolvenční řízení
- 11) *Zaměstnávání pracovníků* – zkoumá pracovní dobu, regulaci zaměstnanosti a náklady na nadbytečnost

Celkové nastavení podnikatelského prostředí, tzv. *skóre snadnosti podnikání* se podle výše zmíněných kritérií hodnotí na stupnici od 0 do 100. V tomto hodnocení představuje 0 nejnižší výkon a 100 nejvyšší výkon.

V celkovém pořadí nastavení podnikatelského prostředí se Švédsko umístilo na 3. místě v rámci Evropské unie (ve světovém žebříčku 10.) s celkovým skóre 82. Česká republika zaostává až ve druhé polovině žebříčku, na 16. místě v rámci Evropské unie (ve světovém žebříčku 41.) se skóre 76,3. Průměrné skóre v Evropské unii je na hodnotě 76,5. Švédsko se tedy pohybuje nad evropským průměrem, naopak Česká republika skončila těsně pod průměrnou evropskou hodnotou. Mezi komparovanými zeměmi je poměrně velký rozdíl v nastavení podnikatelského prostředí. Vzhledem k tomu, že způsob nastavení podnikatelského prostředí ovlivňuje ekonomický růst, je na tom ekonomika České republiky viditelně hůře než ekonomika Švédska. (Doing Business, 2020)

	Jednoduchost podnikání	Zahájení podnikání	Nakládání se stavebním povolením	Získávání elektřiny	Registrace majetku	Získání úvěru	Ochrana menšinových investorů	Placení daní	Obchodování přes hranice	Prosazování smluv	Řešení platební neschopnosti
Česká republika	16.	28.	28.	4.	11.	10.	23.	19.	není v rámci EU určeno	24.	9.
Švédsko	3.	10.	7.	3.	4.	18.	6.	11.	není v rámci EU určeno	15.	10.

Obrázek 9: Doing Business 2020

Zdroj: vlastní zpracování dle Doing Business (2020)

Na obrázku č.9 jsou zobrazeny jednotlivé kategorie a příčky, na kterých se umístila Česká republika a Švédsko v rámci Evropské unie v projektu Doing Business 2020.

V některých oblastech je na tom Česká republika poměrně špatně. Úplně nejhůře se umístila v kategorii *zahájení podnikání*. V tomto případě se řadí na chvost celého žebříčku v rámci Evropské unie. Vzhledem ke svojí vyspělosti je tento výsledek velmi špatný. V České republice trvá například zahájení podnikání v průměru 24,5 dne. Ve Švédsku je to pouze 7,5 dne. Švédsko se umístilo v rámci Unie na 10. místě.

Další kategorií, která negativně ovlivňuje výsledné pořadí Českou republiku, je *nakládání se stavebním povolením*. Česko opět obsadilo poslední, tedy 28., příčku. Švédsko je v tomto případě na 7. pozici. Zatímco ve Švédsku trvá vyřídit stavební povolení v průměru 117 dní, v České republice je to dokonce dvakrát delší doba, a to 246 dní.

Nejlépe na tom Česko není ani v kategorii *ochrany menšinových investorů* nebo *prosazování smluv*. Oblastí, kde naopak zaostává Švédsko, je *získání úvěru*.

Co se týče kategorie *placení daní*, umístilo se Švédsko v rámci EU v první polovině na 11. místě. Česká republika se řadí až do druhé poloviny, na 18. místo a má tak podle výsledků složitý systém daňové zprávy. (Doing Business, 2020)

Ačkoliv je Česká republika ve srovnání s ostatními státy až ve druhé polovině žebříčku na 16. místě, v rámci světového porovnání na tom není zas tak špatně. V celosvětovém porovnání, kde je celkem 190 zemí je na 41. pozici. Od roku 2010, kdy i v celosvětovém měřítku obsadila 70. místo, si výrazně polepšila. Doing Business zveřejnil i některé změny, které byly v jednotlivých státech provedeny ke zlepšení nastavení podnikatelského prostředí. V České republice to byly pro zlepšení zahájení podnikání například snížení nákladů a času potřebného k registraci společnosti obchodních soudů tím, že umožnila notářům přímo registrovat společnosti prostřednictvím online systému nebo snížením minimálního kapitálového požadavku. Naopak Švédsko se snažilo usnadnit zahájení podnikání tím, že vyžadovalo, aby registr společnosti zaregistroval společnost nejpozději do pěti dnů.

3.8.1 Strategie zlepšení podnikatelského prostředí v ČR

České Ministerstvo průmyslu a obchodu vydalo na začátku roku 2021 brožuru Strategie podpory malých a středních podniků v České republice pro období 2021 - 2027, která by měla přispět k rozvoji klíčových oblastí podnikání – například celkové zlepšení podnikatelského prostředí, přístup k financím, pracovní síly nebo výzkum a inovace.

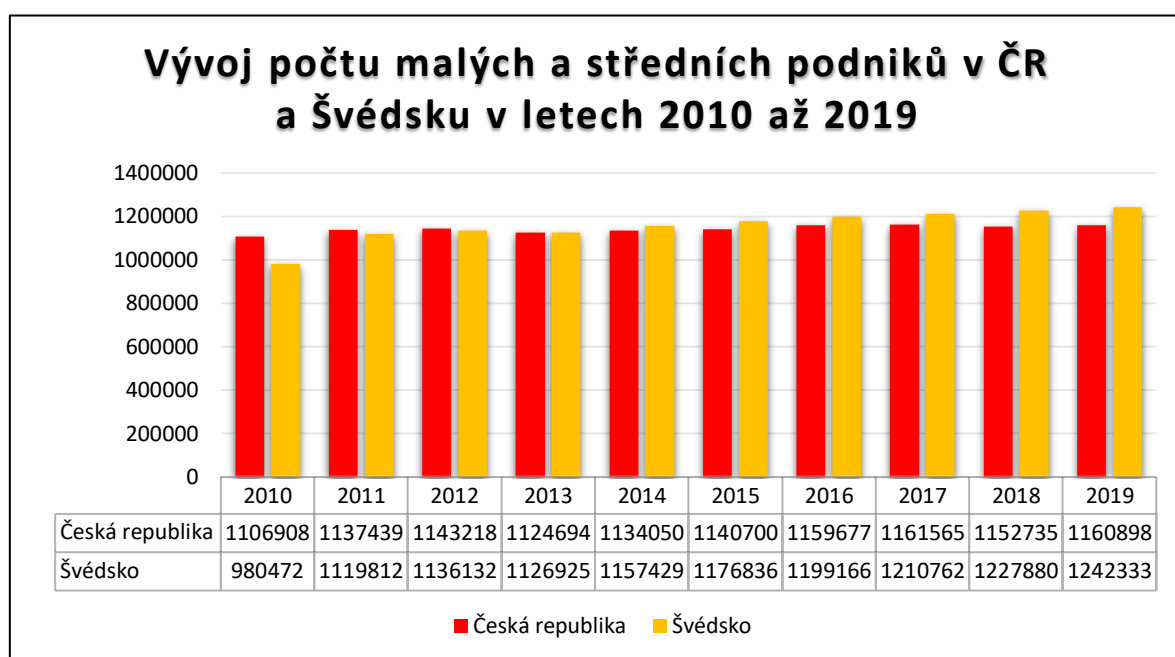
Jak je zmíněno výše umístění nastavení podnikatelského prostředí v České republice je podle žebříčku až v druhé polovině v rámci Evropské unie, což není uspokojivý výsledek. MPO považuje za největší problém v podnikatelském prostředí vysokou administrativní zátěž, která je kladena na podnikatele. Administrativní zátěž vnímají také sami podnikatelé. Podle průzkumu, který provedla Česká národní banka hodnotí na podnikatelé byrokracii na stupnici 1 až 5 (1 = žádaný, 5 nejvyšší; průměr) 3,29 a úroveň legislativy na totožné stupnici číslem 3,35. Konkrétním cílem MPO je v tomto případě tedy snížit administrativní a legislativní zátěž, zlepšit elektronickou veřejnou správu, což by mělo vést k zjednodušení zahájení podnikání a odlehčení od časově zatěžujících povinností.

Další atribut, který se vybízí zlepšit, je daňový systém. Ten je v České republice poněkud komplikovaný a má plno nesystémotvorných výjimek. Konkrétním cílem, jak zjednodušit daňový systém, je jeho zpřehlednění. To by mělo vést především k úspoře času a nákladů. Jednodušší daňový systém má za cíl přispět ke zvýšení zájmu o zahájení podnikání.

Velkým problémem, a zároveň podnětem pro zlepšení do budoucna, je posílení podnikatelské infrastruktury. Cílem je zjednodušit podmínky pro podnikání malých a středních podniků za účelem jejich rozvoje. (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2021)

3.8.2 Vývoj počtu malých a středních podniků v České republice a Švédsku

Vývoj počtu malých a středních podniků v porovnávaných zemích je zaznamenán na grafu č. 12. Z grafu je patrné, že zatímco na začátku sledovaného období bylo v České republice aktivních malých a středních podniků více, ke konci sledovaného období je to naopak. Jejich počet se snížil. Ve Švédsku dochází k postupnému nárůstu počtu malých a středních podniků.

Graf 13: Vývoj počtu podniků v ČR a Švédsku

Zdroj: vlastní zpracování MPO a Statistics Sweden (2021)

Ve Švédsku roste v posledních letech počet podniků především díky investicím do inovací. Podle žebříčku EIS (European Innovation Scorecards), zveřejněného v roce 2019 Evropskou komisí, ve kterém jsou porovnávány základní předpoklady pro inovace v každé zemi (například počty patentů, otevřenost prostředí pro změny či rozložení investic), se Švédsko umístilo na 1. příčce. Česká republika se umístila až na 14. místě se ztrátou 11 p. b. na evropský průměr. Výsledky tohoto žebříčku úzce souvisejí se vzděláním obyvatel. Švédsko je v EU v tomto ohledu opět na nejvyšších příčkách. Zatímco v České republice má vysokoškolské vzdělání přes 10 % obyvatel, ve Švédsku je to dokonce dvakrát více. Při porovnání množství

patentů, které ročně zaregistrují jednotlivé státy bylo zjištěno, že ve Švédsku se během roku zaregistruje dokonce desetkrát více patentů než v České republice.

Podle dalšího žebříčku, EMEA, ve kterém je porovnávána digitální konkurenceschopnost v rámci světa, obsadilo Švédsko 2. příčku. Česká republika obsadila 37. místo. Hodnotí se především tyto 3 okruhy: znalosti, technologie a připravenost.

Co se týče počtu startupů v přepočtu na jednoho obyvatele, řadí se Švédsko mezi top 10 zemí světa. Je to především z důvodu, že ve Švédsku mají začínající podnikatelé velkou podporu od státu. Tou je například to, že mají při začátku podnikání nárok na neplacené volno v délce 6 měsíců. Mají tak mnohem více času a motivace realizovat své vlastní projekty. Ve Švédsku dokonce existuje tzv. *globální startup generátor Antler*. Byl založen ve Stockholmu. Jedná se o program, do kterého můžou začínající podnikatelé posílat přihlášky se svými nápady. Následně jsou vybrány ty, které mají pro rozjetí vlastního byznysu největší potenciál a jsou zajímavé. Odměnou pro vybrané účastníky je finanční příspěvek na život. Ten je určený k tomu, aby začínající podnikatelé mohli ukončit pracovní poměr ve stávajícím zaměstnání a začít se naplno věnovat podnikání. V České republice zatím takový program neexistuje. (Vejskal, 2019)

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo zachytit a posoudit vývoj makroekonomických ukazatelů české a švédské ekonomiky v období let 2009 až 2019. U obou ekonomik byla provedena také komparace v rámci evropského průměru (EU-27), aby bylo zřejmé jejich postavení oproti ostatním členským státům. Dílčím cílem bylo provést komparaci nastavení podnikatelského prostředí a posoudit dopad hospodářské politiky na podnikatelské prostředí.

K dosažení hlavního i dílčího cíle byly vysvětleny vybrané teoretické pojmy a byla analyzována současná situace. Velmi důležitou částí byla komparace vybraných makroekonomických ukazatelů. I přesto, že se Česká republika i Švédsko se řadí mezi vyspělé ekonomiky, z provedené komparace vyplynuly patrné difference v některých oblastech.

V první řadě byly komparovány makroekonomické ukazatele. V oblasti nezaměstnanosti byla hlavním posuzovaným ukazatelem míra nezaměstnanosti. V obou zemích byla na začátku sledovaného období míra nezaměstnanosti vysoká, což bylo zapříčiněno světovou krizí z roku 2009. Po roce 2012 však začalo docházet k poklesu míry v obou státech i v rámci Unie. V České republice byla průměrná míra nezaměstnanosti 5,2 %. Ve Švédsku byla průměrná míra vyšší, a to 7,6 %. Česká republika si tak v tomto směru vede o něco lépe. Oba státy si však udržely míru nezaměstnanosti pod evropským průměrem (EU-27), který byl 9,4 %. V rámci jednoho z cílů Strategie Evropa 2020, kterým bylo dosáhnout zaměstnanosti alespoň 75 %, uspělo pouze Švédsko, které dosáhlo zaměstnanosti 80,5 %. Česká republika o 0,1 p. b. cíle nedosáhla.

V oblasti komparace HDP mělo ve sledovaném období 2009 až 2019 celkový produkt ve standardu kupní síly větší Švédsko. Švédský HDP na obyvatele dosahoval 125,82 % průměru Evropské unie. Český HDP na obyvatele dosahoval pouze 87,91 % evropského průměru. Podobný rozdíl zaznamenáváme i u produktivity práce. I v tomto případě je úroveň švédské ekonomiky s průměrnou hodnotou 116,1 % výrazně nad evropským průměrem, Česká republika zaostává za evropským průměrem s průměrnou hodnotou 74,2 %. Podle indikátoru HDP, který slouží jako měřítko ekonomické aktivity, je na tom jednoznačně lépe Švédsko. V evropském žebříčku se po celou dobu sledovaného období drží na prvních pozicích, na rozdíl od České republiky, která je až za polovinou žebříčku. V případě komparace HDP je mezi porovnávanými státy velký rozdíl. Švédská ekonomika je v tomto ohledu jednoznačně vyspělejší. To dokazuje i fakt, že je vyšší produktivita práce předpoklade pro zvyšování ekonomického růstu a lepší životní úroveň.

Míra inflace dosahovala v rozmezí let 2009 až 2019 v evropském průměru 1,4 %. Česká republika zaznamenává větší výkyvy měr inflace během období a více se na ní podepsala krize

z roku 2009. Drží se tak mírně nad evropským průměrem s průměrnou mírou inflace 1,6 %. Naopak Švédsko dosahuje průměrné hodnoty míry inflace pod evropským průměrem, 1,3 %. Po celé sledované období si Švédsko udržovalo stabilnější míru inflace.

V rámci platební bilance byl komparován běžný účet platební bilance jednotlivých států. V tomto případě nastává opět značný rozdíl mezi oběma ekonomikami. Za sledované období se průměrné hodnoty běžného účtu platební bilance v České republice dostaly do záporných hodnot -0,5 %. To značí, že v průměru docházelo spíše k odlivu peněžních prostředků z české ekonomiky. Švédsky běžný platební účet platební bilance se ani v jednom z roků za sledované období nedostal do záporných hodnot, v průměru tedy dosahuje kladné hodnoty 4,4 %. Do švédské ekonomiky peněžení prostředky za sledované období plynuly.

V rámci komparace ukazatele byl porovnán také export a import zboží za období 2009 až 2019. Oba státy se významně podílejí na světovém obchodu. Obě země jsou proexportně zaměřené, což znamená, že mají jistým způsobem omezený domácí trh a odbytiště pro domácí výrobky se snaží najít v zahraničí. V případě exportu se objem vyváženého zboží po celé sledované období u obou států zvyšoval. Podíl exportu na výši HDP je vyšší v České republice. Za sledované období je to průměrně 74,40 %. Ve Švédsku je průměrná hodnota podílu exportu na výši HDP 44,37 %. Oba státy exportují především výrobky ze strojírenského průmyslu. Příznivá zahraniční poptávka má vliv na ekonomický růst. Import měl u obou států, stejně jako export, rostoucí tendenci. V případě České republiky tvoří import podíl na výši HDP 68,89 %, ve Švédsku 40,37 %. Vysoká hodnota však není vždy příznivá. Naznačuje totiž, že stát není schopen uspokojit poptávku z vlastních zdrojů a musí tak dovážet ze zahraničí. Nejčastěji jsou importovány dopravní prostředky a stroje.

Pomocí aplikace dat do magického čtyřúhelníku mohlo být vyhodnoceno, který stát má efektivnější hospodářskou politiku. Byla použita data ze všech let za sledované období a následně zprůměrována. Z aplikace vyplynulo, že hospodářská politika Švédska byla ve sledovaném období účinnější.

V poslední části je komparováno nastavení podnikatelského prostředí vycházející z metodiky Doing Business, kterou vydává Světová banka. Účelem této metodiky je vyhodnotit, jak snadné je zahájit v daném státě podnikání. Obsahuje 11 indexů, na jejichž základě je sestaven výsledek. Z výsledků hodnocení za rok 2019 vyplývá, že je mezi Švédskem a Českou republikou značný rozdíl. Švédsko se umístilo na 3. místě v rámci Evropské unie (ve světovém žebříčku 10.), zatímco Česká republika zaostává až ve druhé polovině žebříčku, na 16. místě v rámci Evropské unie (ve světovém žebříčku 41.). Odpovědně politické autority by měly zvážit strategii, pomocí které by se zjednodušilo nastavení podnikatelského prostředí

v České republice. Především vzhledem k tomu, že fungující podnikatelské prostředí pozitivně ovlivňuje ekonomický růst, který je cílem každé hospodářské politiky, ale také tvorbu pracovních míst či inovativnost. Vývoj počtu podniků se u jednotlivých států během sledovaného období lišil. V České republice počet sledovaných podniků poklesnul. Naopak ve Švédsku došlo během sledovaného období k nárůstu počtu podniků. Příčinou je například snazší založení podnikání, lepší podpora státu pro začínající podnikatele nebo větší investice do inovací v podnicích. Pro podnikatelské prostředí má celkově lépe nastavené podmínky právě Švédsko.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- BRČÁK, Josef, SEKERKA, Bohuslav a STARÁ, Dana. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.
- BROŽOVÁ, Dagmar. *Kapitoly z ekonomie trhů práce*. 1. vydání, Praha: Oeconomica, 2012. ISBN 978-80-245-1880-0.
- BUCHTOVÁ, Božena, ŠMAJS, Josef a BOLELOUCKÝ, Zdeněk. *Nezaměstnanost*. 2. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4282-3.
- BUSINESSINFO. - *Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. © 2019 [cit. 14.04.2021]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/svedsko-zakladni-charakteristika-teritoria-ekonomicky-prehled/#section-76fcf660-9f6f-4774-a9d4-9ac9736320aa>
- CELKOVÉ VÝSLEDKY HLASOVÁNÍ / *volby.cz*. *Volby.cz - Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. © Český statistický úřad, 2017 [cit. 13.02.2021]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2017nss/ps2?xjazyk=CZ>
- ČSÚ Český statistický úřad [online]. Dostupné z <https://www.czso.cz/csu/czso/domov>
- DOING BUSINESS *Doing business 2020* [online]. Copyright © [cit. 14.04.2021]. Dostupné z: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Profiles/Regional/DB2020/EU.pdf>
- FUCHS, Kamil a TULEJA, Pavel. *Základy ekonomie*. 2. upravené vydání. Praha: Ekopress, 2005. ISBN 80-86119-94-7.
- HOME – EUROSTAT. *European Commission* [online]. © Lukas Gojda [cit. 13.02.2021]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat>
- HORÁK, Pavel. *Role lokálních projektů v české politice zaměstnanosti. Evaluační studie projektu zaměřeného na zvýšení zaměstnatelnosti zdravotně postižených osob a osob starších padesáti let*. Brno: MUNIpress, 2014. 168 s. ISBN 978-80-210-7489-7.
- KASAN, Jan a Milan ŽÁK. *Hospodářská politika*. Praha: ALEKO, 1991. ISBN: 80- 85341-18-2.

KEŘKOVSKÝ, Miloslav a Alena KEŘKOVSKÁ. *Evropská unie: historie, instituce, ekonomika a politiky*. Praha: Computer Press, 1999. Business books (Computer Press). ISBN isbn80-7226-196-7.

KLIKOVÁ, Christiana a kol. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. 388 stran. ISBN 978-80-87291-23-8.

KUČERA, Lukáš. Economic Performance Evaluation – Kaldor's Magic Square. In *Katedrový sborník 1/2012 – Odborný seminář katedry ekonomiky a managementu*. České Budějovice: Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích, 2012. p. 80-89, 10 pp. ISBN 978-80-7468-049-6.

MACHKOVÁ, H. *Mezinárodní marketing*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2986-2.

MANKIW, N. Gregory. *Zásady ekonomie*. Praha: Grada, 1999. ISBN 978-80-7169-891-3.

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU *Zpráva o vývoji malého a středního podnikání* [online]. © 2021[cit. 14.04.2021]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/male-a-stredni-podnikani/studie-a-strategicke-dokumenty/2021/3/Strategie-podpory-MSP-v-CR-pro-obdobi-2021-2027.pdf>

PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. ISBN 80-86730-02-6.

SLANÝ, Antonín a Aleš FRANC. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 106 s. ISBN 80-2103-476-9.

SLANÝ, Antonín. *Makroekonomická analýza a hospodářská politika*. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-738-3.

SOJKA, Milan a KONEČNÝ, Bronislav. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 6. aktualizované vydání. Praha: Libri, 2006. ISBN 80-7277-328-3.

SOUKUP, Jindřich, Vít POŠTA, Pavel NESET a Tomáš PAVELKA. *Makroekonomie*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Management Press, 2018. ISBN 978-80-7261-537-7.

SRNAD, P. a A. KRAUSOVÁ. *Mezinárodní marketing*. 1.vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. ISBN 978-80-7372-384-2.

STATISTICS SWEDEN. *Statistikmyndigheten* SCB [online]. Dostupné z: <https://www.scb.se/en/>

ŠULC, Zdislav. *Hospodářská politika*. Praha: Consus, 1993. ISBN: 80-901004-7-3.

URBAN, Luděk. *Hospodářská politika*. Praha: Victoria Publishing, 1994, ISBN 80-85865-01-7.

VEJSKAL, Matyáš, *Analýza: Máme stejně obyvatel, ale 10krát méně patentů. Proč nám Švédsko v podnikání uniká*[online]. Copyright © 2019 [cit. 14.05.2021]. Dostupné z: <https://www.startupjobs.cz/newsroom/neexistuje-duvod-proc-bychom-si-v-cr-za-par-let-nemohli-zit-jako-ve-svedsku>

VLČEK, Josef. *Ekonomie a ekonomika*. 5. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-190-3.

VLČEK, Josef. *Makroekonomie a ekonomická analýza*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 231 stran. ISBN 978-80-7552-794-3.

VÝBOR PRO HOSPODÁŘSKOU POLITIKU - *Consilium. Home - Consilium* [online] [cit. 14.04.2021].. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/preparatory-bodies/economic-policy-committee/>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Rozdělení členských zemí EU do skupin podle výše HDP na obyvatele v PPS

..... 31

Seznam grafů

Graf 1: Míra nezaměstnanosti v letech 2009-2019	35
Graf 2: Míra nezaměstnanosti ve věku 15-24 let	36
Graf 3: Míra nezaměstnanosti ve věku 55-64 let	38
Graf 4: HDP na obyvatele	41
Graf 5: Tempo růstu reálného HDP	42
Graf 6: Indikátor HDP (2019)	44
Graf 7: Indikátor HDP (2009)	44
Graf 8: HDP na odpracovanou hodinu	45
Graf 9: Míra inflace	47
Graf 10: Běžný účet platební bilance	49
Graf 11: Export zboží a služeb	52
Graf 12: Import zboží a služeb	52
Graf 13: Vývoj počtu podniků v ČR a Švédsku	60

Seznam obrázků

Obrázek 1: Mikroekonomie a makroekonomie	19
Obrázek 2: Optimální magický čtyřúhelník	27
Obrázek 3: Magický čtyřúhelník ČR (2019)	53
Obrázek 4: Magický čtyřúhelník Švédska (2019)	53
Obrázek 5: Komparace magických čtyřúhelníků ČR a Švédska	54
Obrázek 6: Magický čtyřúhelník Švédska (průměrné hodnoty)	55
Obrázek 7: Magický čtyřúhelník ČR (průměrné hodnoty)	55
Obrázek 8: Komparace magických čtyřúhelníků ČR a Švédska (průměrné hodnoty)	56
Obrázek 9: Doing Bussines 2020	58